

A mediáció szerepe a polgári eljárásban

Mottó:

„Boldog, aki nem ragaszkodik ahhoz, hogy igaza legyen, mert senkinek sincs igaza, és mindenkinek igaza van.”¹

¹Borges, Jorge Luis: Töredékek egy apokrif evangéliumból - 7., fordította Somlyó György

Tartalom

1. A dolgozat célja.....	3
2. Az „Igazság” a perben.....	4
3. Az „Igazság” a pszichológiában és a tranzakció-analízis modellje	6
a) Az én-állapot modell	9
b) A tranzakció és az eljárás	12
A drámaháromszög és a szerződés	15
4. A mediáció	16
a) A mediáció rövid története	16
b) A per és a mediáció	20
5. A bírósági közvetítés, mint „speciális” eljárás.....	27
a) Iratkezelés és titoktartási kötelezettség	28
b) A bírósági közvetítő iratokhoz és bírósági adatokhoz történő hozzáférési jogosultsága és munkakapcsolata a bíróval	30
c) A bíró mint bírósági közvetítő.....	32
d) A koordinátor	32
e) A bírósági közvetítés célja és a bírósági közvetítő eszközei.....	33
6. Összefoglalás.....	34
Mellékletek.....	36

1. A dolgozat célja

Az emberek, ha konfliktusaikat maguk, külső segítség igénybevétele nélkül nem tudják vagy nem akarják megoldani, gyakran olyan módszert, intézményt, döntési jogosultsággal rendelkező harmadik személyt keresnek, akitől azt várják, hogy nekik adjon igazat, így orvosolva – általában nem is a vita tárgyát képező konfliktusban elszenvedett – sérelmeiket. Gyakran ilyen intézménynek, személynek tekintik a bíróságot, a bírót, a mediátort, módszernek a pert vagy a mediációt is.

Jerom Frank *Emberi lények-e a bírák?* című tanulmányában² azt írja, a jogkereső polgárok azt várják a bírótól, hogy automataként működjön: bedobnak bizonyos pénzt, megnyomnak egy gombot, és kijön a bírósági "automatából" az igazságos ítélet. Az 1931-es megállapítás napjainkban is megállja a helyét, a peres felek ma is azt várják a bíróságtól, hogy számukra igazságot szolgáltatson, igazság alatt értve a „saját igazukat”, az adott esetben érdeküknek megfelelő álláspontjukat.

A polgári per ehhez képest „csak” azt garantálja, hogy a jogvita eldöntésének rendje, az a mód, ahogy a vitás ügyet elbírálják, tisztességes legyen, s pontosan ez az, amely a jogkereső közönség számára oly nehezen megragadható.³

A jogi problémában megtestesülő konfliktus háttérében álló emberi problémák megértése és a valódi megoldáshoz vezető segítségnyújtás a jog eszközeivel csaknem lehetetlen, annak ellenére, hogy a jogi kérdések mögött meghúzódó konfliktusok a perben megjelennek. A bírósághoz forduló emberek mindezzel nincsenek tisztában, ezért túlnyomórészt naiv és irreális elvárásokat támasztanak problémáik bírósági határozattal történő lezárása iránt, így a jogi problémákkal elfedett konfliktusaik akár tovább is mélyülhetnek. Egy-egy konfliktus pszichés elemekkel való leterheltsége a bírósági döntéstől ugyanis nem szűnik meg, és bár a bírósági döntés véget vethet a jogi vitának, teljes gyógyírt mégsem jelent a konfliktusra. Ezért is kezdenek egyre nagyobb teret hódítani az alternatív vitamegoldási módszerek, pl. a közvetítés.^{4 5}

Tapasztalatok szerint azonban az igazság feltárulásának és elismertetésének igénye a felekben önmagában attól nem változik meg, hogy – a per folyamán – közvetítőhöz fordulnak konfliktusukkal, még akkor sem, ha a bírótól vagy a bírósági közvetítőtől korrekt tájékoztatást kaptak a közvetítés céljáról és a peres valamint a mediációs eljárás alapvető különbségeiről.

A dolgozat célja a fent vázolt „igazság”-szolgáltatás iránti igény jogi és pszichológiai szempontból történő megközelítése – utóbbin belül konkrétan egy pszichológiai irányzathoz, a tranzakció-analízishez (TA) kötöten –, annak a kérdésnek a felvetése, hogy a mediáció módszerével a bírósági közvetítői eljárásban hogyan lehetnek képesek a felek túllépni az „igazság” - szolgáltatás iránti igényükön, és ezt – az általános mediációs eszközökön túl – milyen eszközökkel segítheti a bírósági közvetítő. A dolgozat célja továbbá a bírósági közvetítés és annak pert hatékonyabbá tevő, bíró munkáját segítő szerepének elhelyezése a polgári eljárásban és sajátosságaiból eredő többletlehetőségeinek bemutatása a bíróságon

² Jerome Frank: *Are Judges Human?* The University of Pennsylvania Law Review, 1931 november, <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3308020?uid=3738216&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&id=21104082845181>

³ Osztheimer Katalin: *A jogcímhez kötöttség alapvető kérdései a magyar polgári perben* Glossa Iuridica – III. évfolyam 1. szám 96. o

⁴ Köblös Adél: *Polgári eljárásjog itt és ott - Kontroll* 2005/1. 13. o.

⁵ A közvetítés (mediáció) speciális konfliktuskezelési módszer, amelynek lényege, hogy a két fél vitájában mind a két fél közös beleegyezésével egy semleges harmadik fél (mediátor) jár közben. A mediátor a problémamegoldó folyamat keretében segít tisztázni a konfliktus természetét, segít olyan megoldást találni, amely mind a két fél számára kielégítő.

kívüli közvetítéshez képest. A célhoz igazodóan a dolgozat kísérletet tesz arra, hogy a különböző tudományágakat (a jogtudományt és a pszichológiát) az „igazság” fogalmához való viszonyuk alapján – a bírósági közvetítés gyakorlatának, gyakorlati lehetőségeinek szemszögéből kiindulva – egymáshoz közelítse, és kitérjen arra is, hogy a bírósági közvetítő számára a hagyományos mediációs technikákhoz képest milyen plusz eszközök állhatnak rendelkezésre a bírósági közvetítői eljárás hatékony működtetéséhez.

Az igazság meghatározása a filozófia egyik alapproblémája, fogalma az egyik legvitatottabb filozófiai fogalom. E dolgozatnak nem tárgya az igazságelméletek, fogalom meghatározások⁶ részletes áttekintése, az igazság fogalmát a dolgozat céljának megfelelően csupán perjogi és pszichológiai aspektusból próbáljuk meghatározni, fő szempontnak tekintve a két tudományág közötti fogalom meghatározás közötti különbséget, valamint a két megközelítés közötti különbség közvetítői eljárás bírósági bevezetése által nyújtott lehetőséggel történő áthidalását.

2. Az „Igazság” a perben

Az igazság és a valóság fogalma, illetve a jogviták igazság alapján történő eldöntésének szükségessége és indokoltsága a nemzetközi és magyar jogirodalomban és a gyakorló jogászok körében is komoly vitákat generált és generál.

Bacsó Jenő 1931. november 10-én székfoglalóul felolvasott, A polgári per célja című tanulmányában⁷ Vinkler János⁸ és Staud Lajos⁹, valamint Hellwig¹⁰ álláspontját osztva kifejtette, hogy „A perjogi irodalomban tudományos fejtegetés alá került perjogi problémák között ma is eldöntetlen kérdés, hogy mi a polgári per célja, hogy így milyen alapgondolatot kell szem előtt tartani mindig, úgy a perjogi törvények alkotásánál, mind azok magyarázatánál. Miután a per első és tulajdonképeni rendeltetése szerint jogvédelmi eljárás, arra nézve, hogy mi a per célja, a felelet könnyűnek látszik, t.i. a per célja nem lehet más, mint a perbeli jogvédelem. E tekintetben alig is lehet nézeteltérés. Vitás azonban az, hogy milyen legyen ez a jogvédelem, vajjon kielégíti-e a per célját akkor is, ha az nem perrendellenes, vagy pedig csak akkor valósul meg a per cél, ha a jogvédelem az igazságnak megfelel.”¹¹

Bacsó Jenő az igazságot anyagi igazságként a valódi és tényleges állapottal azonosítva¹² arra a következtetésre jutott, hogy „A per célja tehát az igazságnak megfelelő jogvédelem, ami abban áll, hogy a bíróság a per tárgyát képező jogviszony fennállását vagy fenn nem állását, illetőleg a per tárgyát képező tény valóságát vagy valótlanosságát megállapítja.”¹³ A felek által keresett igazság és a valós tényállás közötti ellentmondást észlelve megjegyezte azonban, hogy „A fél (...) nem arra törekszik, hogy a perben annak adassék jogvédelem, akinek a konkrét esetben ahhoz joga van, hanem, hogy ő nyerje meg a pert, közömbös lévén reá nézve, hogy ez a pernyerés az igazságnak megfelel-e, vagy sem (...), mert fő a pernyertesség.”¹⁴

⁶ Pl. korrespondencia elv, koherencia elv, ontológiai igazság-elmélet, pragmatista igazság felfogás

⁷ Debreceni Tisza István Társulat Tudományos Társaság I. Osztályának Kiadványai, V. kötet. 10. szám, Debrecen, 1934 (továbbiakban: Tanulmány)

⁸ Vinkler János: Az igazság a polgári perben Budapest, 1929

⁹ Staud Lajos: Alkalmi írások a bíróról, az ítélekezésről, a jogról és az igazságról, 1927 az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület kiadásában

¹⁰ Konrad Maximilian Hellwig 27. September 1856 in Zierenberg - 7. September 1913 in Berlin-Grunewald

¹¹ Tanulmány 1. oldal

¹² Tanulmány 3. oldal

¹³ Tanulmány 7. oldal

¹⁴ Tanulmány 4. oldal

Ezzel szemben Wach¹⁵ szerint a pernek az anyagi igazság kiderítése nem célja, és ugyanezen az állásponton van Wendt¹⁶ is, aki szerint a polgári perben csak alaki igazság van. A jogcímhez kötöttséggel kapcsolatos fejtegetései alapján ugyanezt az álláspontot képviseli Haupt Egon is.¹⁷

A magyar tételes perjogi szabályok – a jogirodalmi viták, a társadalmi elvárások, továbbá pergazdaságossági megfontolások alapján – folyamatosan változtak abban a vonatkozásban, hogy a perben a perjogi értelemben vett anyagi igazság (valóság) vagy a perjogi értelemben vett alaki igazság (bebizonyított tények) megállapítása-e a bíróság feladata.

A polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk nem tartalmazta az igazság kiderítését, mint célt, az a XX. századi magyar perjogban az 1952. évi III. tv.-ben (Pp.)¹⁸ jelent meg. A Pp. kihirdetésekor hatályos 1. §-a egyértelműen rögzítette, hogy a törvény célja a bíróságok előtti eljárásban az állampolgárok személyi és vagyoni jogaival, továbbá az állam és az egyéb jogi személyek vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült jogviták eldöntésének az anyagi igazság alapján történő biztosítása. Ezzel összefüggésben a 3. § (1) bekezdése rögzítette, hogy a bíróságnak az a feladata, hogy a jelen törvény céljának megfelelően az anyagi igazság kiderítésére törekedjék. 1972. december 31. napjáig a szabályozás változatlan volt annak ellenére, hogy már az 1960-as években kétségek merültek fel gyakorlati alkalmazhatóságával kapcsolatban. 1973. január 1-jétől a jogszabály szövegében az „anyagi igazság” „igazsággá” szelídült, egyebekben a szabályozás változatlan maradt.

A Pp. célja és ezzel összefüggésben a bíróságoknak az igazság kiderítésére való törekvési kötelezettsége az 1995. évi LX. tv. módosításainak eredményeként került új megvilágításba.¹⁹ A törvény indokolása szerint az 1980-as évek vége óta felgyorsult társadalmi-gazdasági változások által létrehozott környezetben, amelyek elsődlegesen az anyagi jogok terén eredményeztek gyökeres változásokat, az eljárásjogok korábbi alakjukban egyre korlátozottabban tudták betölteni funkciójukat. Ennek következményeként a perek futamideje (az eljárás időtartama) jelentősen meghosszabbodott. A módosítás célja ezért elsődlegesen olyan eljárási rend megteremtése volt, mely alkalmas az eljárás gyorsítására. A gyorsítás érdekében a törvényalkotó feláldozta az officialitást, kifejtve, hogy „általában leszögezhető, hogy a bíróság feladata nem a felek saját érdekeinek érvényesítése a felek helyett és esetlegesen akaratauk, de legalábbis nemtörődömségük ellenében, hanem a felek egyéni érdekérvényesítési lehetőségének biztosítása egy hatékony, semleges perrendben. (...) A rendelkezési jog alapján a felek joga annak eldöntése, hogy milyen igényeket kívánnak érvényesíteni, s azt milyen mértékig teszik meg.”²⁰ A tv. ennek érdekében hatályon kívül helyezte a Pp. „Az igazság érvényesülésének biztosítása” elnevezést viselő címét, rámutatva arra, hogy a nyomozó bíróság modellje helyébe a vitát eldöntő bíróságé lép.

A módosítással (bár a jogszabályszövegben változatlan maradt a Pp. 1. §-a és 3. § (1) bekezdésének első mondata), a jogalkotó egyértelművé kívánta tenni, hogy a bíróságnak a Pp 3. § (1) bekezdésében meghatározott azon feladata, hogy az igazság kiderítésére törekedjék, csak a felek rendelkezési jogának, illetve a tárgyalási elvnek a tiszteletben tartásával érvényesülhet. Ezzel a polgári per célja immár deklaráltan is csupán az alaki igazság

¹⁵ Adolf Wach: Das Geständnis 1881 Leipzig

¹⁶ Otto Heinrich G. H. von Wendt: Beweis und Beweismittel Archiv für die civilistische Praxis 63. Bd., H. 2 (1880), <http://www.jstor.org/stable/41038490>

¹⁷ Jogcímhez kötöttség a polgári perben Magyar Jog 47. évf. 10. sz. / 2000 605-616. o

¹⁸ Kihirdetve 1952. VI. 6. napján, hatályos 1953. január 1. napjától (továbbiakban Pp.)

¹⁹ A polgári perrendtartás magyarázata, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1999 I. kötet 32. o.

²⁰ Az 1995. évi LX. tv. általános indokolása

kiderítése lett.²¹ Ezt erősítette a Pp. következő, az 1999. évi CX. tv.-nyel végrehajtott átfogó módosítása is, amely gyakorlatilag beismerte, hogy a Pp. célját, rendeltetését kijelölő 1952-es megfogalmazás meghaladottá vált.²² E módosítás 2000. január 1. napjától újrafogalmazta a Pp. célját, törölve abból a jogviták igazság alapján történő eldöntésének elvét és a perben a bíró igazság kiderítésére történő törekvési kötelezettségét, és egyértelművé tette, hogy a polgári per alapelvei nem egy abszolút, anyagi jogi értelemben vett igazságosság elérését szolgálják, a bírói döntés köznap értelemben elvárt igazságossága ugyanis mindenekelőtt a jogvita eldöntése során releváns, az adott jogviszonyra vonatkozó anyagi jogi normák tartalmán, szellemiségén múlik. A Polgári perrendtartásnak ehhez képest azt kell garantálnia, hogy a jogvita eldöntésének rendje, az a mód, ahogy a vitás ügy elbírálásra kerül, tisztességes legyen. Ezzel egyértelművé vált, hogy az „ügy urai” maguk a felek, ők határozzák meg a per tárgyát és ezáltal a bíróság eljárási mozgásterét. Az 1999. évi CX. tv. indokolása a „bírói döntés köznap értelemben elvárt igazságosságát” az alaki (processzuális) igazsággal azonosította.

Míg a jogirodalomban és a gyakorló jogászok között hosszas vita folyt és folyik arról²³, hogy az anyagi igazság (valóság) vagy az alaki igazság kiderítése-e a célja a pernek, addig a bírósághoz forduló felek „köznap értelemben elvárt igazságossága”, azaz a felek által a perben kimondani kért „igazság” ettől merőben eltérő elvárás, mely elvárásnak a polgári per – akár hivatalból, akár kérelemhez kötötten jár el a bíróság – csak igen korlátozottan tud eleget tenni.

Már Bacsó Jenő is elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy a perben az állam és a fél érdeke egymással igen sokszor ellentétben áll, hisz, míg az államra nézve közömbös, hogy egy konkrét esetben a felperes vagy az alperes nyer-e a perben jogvédelmet, mert az államnak csak az állhat az érdekében, hogy a tárgyi jog, illetőleg az anyagi jog által megzavart vagy veszélyeztetett jogrend helyreállíttassék, addig a félnek közömbös, hogy a bíróság a tényállást a valóságnak megfelelően állapítja-e meg, mert célja csak az, hogy a saját pernyertességét mindenáron keresztülvigye.²⁴

A polgári per a konfliktusra mindig jogvitaként, és mindig két vagy több fél közötti vitaként tekint, az igazságot pedig (akár anyagi, akár alaki igazság kiderítésére törekszik) mindig bizonyítás alapján, tényekre vonatkozóan értelmezi. Perjogi szempontból értelmezhetetlen és értékelhetetlen a fél személyiségéből és sérelmeiből fakadó „saját” igazságérzete (mely akár valós tényekhez, bizonyítható történésekhez is kapcsolódhat, nemcsak „lelki tény”-ként mutatkozik meg).

3. Az „Igazság” a pszichológiában és a tranzakció-analízis modellje

A pszichológia – a fent írtakkal szemben – elsősorban nem a személyek közötti, hanem a személyiségen belüli ellentmondások okozta problémákra fókuszál, és azok kezelése során a ténybeli igazságnak (a peres megközelítés szerinti igazságnak) nincs döntő jelentősége, a

²¹ Az anyagi igazsággal kapcsolatban az Alkotmánybíróság is állást foglalt 9/1992 (I.30.) AB határozatában, kifejtve, hogy „...„Az anyagi igazság érvényesülésére” éppúgy nem biztosít (nem biztosíthat) alanyi jogot az Alkotmány, mint ahogy arra sem, hogy egyetlen bírósági ítélet se legyen törvénytörő. Egy jogállamnak e célok megvalósulása érdekében kell intézményeket létrehoznia és az érintett alanyi jogokat garantálnia. Az Alkotmány tehát az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot. Vagyis a megfelelő eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz.”

²² Az 1999. évi CX. tv. 2. §-ához fűzött indokolás

²³ A dolgozatban felvázolt rövid történeti áttekintésből látható, hogy a jogtudományban a mai napig nem született a kérdésre egyértelmű válasz, nincs egységesen elfogadott álláspont.

²⁴ Tanulmány 3-4. o.

konfliktus feloldása a személyiségen belül történik, annak ellenére, hogy a konfliktusok eredete tekintetében a pszichológiai irányzatok és személyiségelméleteik különböznek (pl. tudat és tudattalan közötti konfliktus a pszichoanalízis irányzatában.²⁵). A pszichológia feladata, hogy feltárja a lelki jelenségek kiváltó okait, lefolyásuk törvényszerűségeit és hatásukat az emberi viselkedésre.

A pszichológián belül vannak olyan irányzatok is, amelyek nemcsak egy adott személyen belüli konfliktusra koncentrálnak, hanem kezelik a személyközi konfliktusokat is (az ehhez kapcsolódó módszerek közé tartoznak például a párterápiák). Ezen irányzatok felfogásában az igazság egyszerre külső, valamint belső, egyszerre objektíválható, ugyanakkor rendkívül szubjektív, személyes és belső.

A pszichológiai irányzatok közül a dolgozat céljához igazodóan, ahhoz szükséges mértékben az Eric Berne²⁶ által megalapított tranzakció-analízissel kívánunk foglalkozni, előtte azonban röviden említést kell tenni arról a filozófusról, akinek a szabad akarattól vallott nézetei a mediációs modell alapját alkotják.

Jean-Paul Sartre²⁷ szemléletében az ember nem előre determinált, hanem ő maga dönti el, mit választ lehetőségei közül. Szerinte az is egy választás, ha nem választunk. Ez igen fontos része a konfliktusmegoldó paradigmának, melyben a feleknek mindig adott annak szabadsága, ha korlátozottan is, hogy a konfliktushoz való viszonyulásukon változtassanak, vagy egy elég jó megoldás mellett döntsenek²⁸. Sartre szemlélete a bírósági közvetítés kapcsán azért is aktuális, mert a közvetítői eljárásra kötelezés²⁹ esetében sem arra kötelesek a felek, hogy alávéssék magukat a közvetítésnek, hanem pusztán arra, hogy az első, tájékoztató megbeszélésen részt vegyenek, és azután maguk döntsék el, mit választanak, a közvetítői eljárás megindítását, vagy pedig – anélkül, hogy ezzel a lehetőséggel éltek volna – a per folytatását.

A TA modelljének bemutatása előtt Sartre-on kívül – a mediációhoz kapcsolódó összes pszichológus és pszichológiai irányzat felsorolására vonatkozó teljesség igénye nélkül – mindenképpen említésre méltó még Carl Rogers³⁰. Az általa képviselt irányzat szintén kiemelkedő fontossággal bír a mediáció szemlélete és technikái szempontjából. Nevéhez fűződik az ún. nondirektív tanácsadási módszer³¹ megalapozása, és ő a személyközi kommunikációs irányzat úttörője. Szerinte a probléma gyökere abban az örökös konfliktusban keresendő, amely az emberek elsődleges pozitív természete és a civilizációs társadalom természetellenes ráhatásai között feszül. Ez a paradigma azt állítja, hogy a számos természetellenes „szabad-nem szabad” (ezt kell, azt nem szabad tenni) – mint például a család, vagy a kultúra elvárásai – váltják ki a konfliktust, és ezen kellene dolgozni. Elméletének érzékeltetése: „Terapeutaként arra törekszem, hogy kliensem a saját módján és

²⁵ Sigmund Freud (1856-1939) elmélete az intrapszichikus konfliktusokon alapul. Szerinte az ember alapvető tulajdonsága a tudatos és tudattalan elme közötti konfliktus. A tudattalan elme a tudattalan vágyak és elfojtott érzések tárháza – ezt nem foglalkoztatja a külső valóság. A tudatos elme tisztában van a veszélyekkel – azzal, hogy mit szabad és mit nem szabad tenni. Ez a két világ állandó konfliktusban áll egymással.

²⁶ Kanadai származású pszichiáter (Montréal, 1910. május 10. – 1970. július 15.)

²⁷ Teljes nevén Jean-Paul Charles Aymard Sartre (Párizs, 1905. június 21. – Párizs, 1980. április 15.) Francia dráma- és regényíró, irodalomkritikus, politikai aktivista, valamint az ateista egzisztencializmus képviselőjeként a 20. századi francia filozófia vezéralakja.

²⁸ Pl. Az Ördög és a Jóisten (Le bon Dieu et le Diable, 1950)

²⁹ Szülői felügyeleti jogok gyakorlása, kapcsolattartás esetén

³⁰ Chicago, 1902. január 8. – San Diego, 1987. február 4. Amerikai pszichológus, a humanisztikus pszichológia egyik alapítója

³¹ A módszer a segítséget kérő egyént nem betegnek, hanem partnernek (kliens), saját problémái legjobb szakértőjének tekinti. A terapeuta feladata az, hogy a feltétel nélküli pozitív elfogadás biztonságát nyújtó légkörében tükröt tartson kliensének saját problémáinak feltárása és a megoldás keresése közben.

tempójában jusson el konfliktusának gyökeréig.”³² A rogersi módszer nagymértékben beilleszkedik a mediáció szemléletébe (különös tekintettel a magánjellegű kaukusz-ülésekre). Állítása szerint empátiával, melegséggel, leleménnyel, és feltétel nélküli pozitív, elfogadó figyelemmel olyan terápiás kapcsolatot lehet kialakítani, amely nem csupán gyógyító hatású, de képessé teszi a páciens konfliktusainak önálló megoldására.³³

Eric Berne belgyógyász és pszichiáter, a tranzakció-analitikus megközelítés megalkotója, az 1950-es években kiépülő és napjainkban is fejlődőben lévő pszichológiai elméletét a pszichoanalízis analógiájára nevezte szintén analízisnek. A két irányzat közös jellemzőjeként azt hangsúlyozta, hogy az általuk adott elemzés egyrészt megmagyarázza az emberek korábbi viselkedését, másrészt az idők során alig változó összefüggések feltárásával előrevetíti jövőbeni viselkedésüket.³⁴

Az emberi játszmákról szóló tanítással Berne a pszichológiai elméletalkotás és lélektani gyógyító gyakorlat fókuszába emelte az intrapszichikus folyamatok mellé az emberek között zajló kommunikációs történések, a tranzakciók mélyreható és strukturált elemzését. Külön vizsgálat tárgyává tette ezeken belül a két – és többértelmű – egy nyílt és akár több rejtett jelentést is – hordozó közléseket, mint amelyek játszmákká szerveződve komoly gondot okozhatnak az emberek közti kölcsönös megértésben. A kommunikáció, s kitüntetetten a játszmák struktúrájának elemzését az általa erre a célra létrehozott én-állapot modell alkalmazásával végezte. Gyógyító munkájának középpontjába a játszmákat állította, mint olyan kommunikációs zavarokat, amelyek képesek akár végzetesen is megmérgezni az emberi kapcsolatokat.³⁵

A TA emberképe: életöröm, programozottság és autonómia. Az autonómia, mely Berne szerint ritka adomány, a TA központi eleme, alapelve szerint mindenkinek módja van arra, hogy autonóm módon éljen.³⁶ Személyiségében ki-k felzabadíthatja az autonómia erőforrásait, és kapcsolataiban felfedezheti az intimitás örömét. Képessé válhat arra, hogy megoldjon konfliktusokat.³⁷

Az „autonóm problémakezelés” hiánya mögött Berne az egyes énállapotok alul vagy felülműködését azonosította. A kapcsolatokban jelentkező autonómiahiányt, mint rejtett tranzakciókat, játszmákat elemezte.

A TA mint elmélet és mint terápiás módszer egy nyitott, az alkotó által örökölt hagyott hagyomány szellemében új ismeretekre kíváncsi, befogadásukra és kreatív kombinációk létrehozására, valamint szakmai párbeszédre mindig kész irányzat. A TA nyitottsága és emberi kommunikációra fókuszáltsága, valamint az általa használt modell alkalmassága (tekintettel arra, hogy nemcsak a belső pszichikus történéseket írja le az énállapot modell felhasználásával, hanem az emberek közötti kommunikációt is³⁸) indított bennünket arra, hogy az irányzat modelljét, technikáit és következtetéseit párhuzamba állítsuk a mediáció módszerével, kiindulva a közvetítés alaphelyzetéből (háromszög-felállás), és kielemezzük mindezt a peres szituációkra vonatkozóan is, majd ebből adódóan áttekintsük a közvetítés előnyeit a perhez képest, valamint érintsük azt a kérdést is, hogy a bírósági közvetítés bevezetésével, azaz a közvetítés peres eljárásba illesztésével mennyiben változhat a peres eljárás folyamata, hiszen a közvetítés bevezetése a bírósági eljárások egészében okoz

³² Randolph, Strasser, 2008

³³ http://www.eandh.hu/konfliktus_kezeles/konfliktus.html

³⁴ Járó Katalin: A Játszmák világa Háttér Kiadó Budapest, 2011 - 19. o.

³⁵ Járó Katalin im 22-23. o.

³⁶ TA fogalmi szótár szerk: Járó Katalin, letölthető: <http://www.hatterkiado.hu/hirlevelek/ingyenesen-letoltheto-ta-fogalmi-szotar-mar-elherho-a-honlapon>

³⁷ Járó Katalin im. 9. oldal

³⁸ Járó Katalin im. 9. oldal

változást, vagyis hatékony működése esetén a per mint eljárás sem maradhat érintetlenül és változatlanul.

a) Az én-állapot modell

A dolgozat céljához nem szükséges, hogy pontosan és részletesen áttekintsük, mit jelent a TA-ban a játszma fogalma (a Bernét követő tranzakcióanalitikusok egyébként is jelentősen átdolgozták Berne játszma-meghatározását), a játszmaelemzés szempontjából történő megközelítés túlmutat a közvetítői eljáráson, a dolgozat céljához tehát elég Berne *én-állapot modelljét* megérteni, valamint alapul venni az ő tranzakció fogalmát ahhoz, hogy megvilágítsuk azt a kommunikációs problémát – a keresztezett tranzakciók problémáját –, amelynek áthidalása a fontos a mediációs eljárásban, és levezethető legyen az is, hogy ennek áthidalása a peres eljárás jelenlegi keretei között miért nem lehetséges.

Egy-egy emberi közösség minden egyes tagjában, a kommunikáció során minden pillanatban szülői, felnőtti vagy gyermeki én-állapotok jutnak kifejezésre, és az egyének, ha különböző fokú készséggel is, de képesek átváltani az egyik én-állapotból a másikba. Ezek a megfigyelések bizonyos diagnosztikus megállapításokhoz vezetnek. „Ez most a szülői éned”, annyit jelent: „Most ugyanabban a lelkiállapotban vagy, mint valamelyik szülőd (szülőpótlékod) szokott lenni, úgy reagálsz, ahogy ő reagálna, ugyanolyan kedélyállapotban vagy, ugyanazokkal a gesztusokkal, szókészlettel, érzésekkel stb.” „Ez most a felnőtti éned” annyit jelent: „Most éppen autonóm módon, tárgyilagosan értékeled a helyzetet, és előítéletmentesen fejezed ki ezeket a gondolati folyamatokat, a benned felmerült problémákat és következtetéseket.” „Ez most a gyermeki éned” annyit jelent: „Reagálásod módja és célzata ugyanaz, mint lett volna kisfiú vagy kislány korodban.” Mindez a következőket foglalja magában:

1. Mindenkinek voltak szülei (vagy szülőpótlékai), és így mindenki magában hordozza az én-állapotok olyan készletét, amely újratermeli a szülők én-állapotait (úgy, ahogyan az egyén érzékeltte őket), ezek a szülői én-állapotok bizonyos körülmények között aktivizálódhatnak, köznyelven: „Mindenkiben lakozik egy Szülő.” A Szülő kétféleképpen, közvetlen és közvetett formában nyilvánul meg, az első esetben az egyén olyan lesz, mint a szülei (úgy válaszol, ahogyan az apja vagy anyja ténylegesen válaszolt), a második esetben alkalmazkodik a kívánalmaikhoz.

2. Mindenki (beleértve a gyerekeket, az értelmi fogyatékosokat és a skizofréneket is) képes objektív adatfeldolgozásra, ha a megfelelő én-állapot működésbe hozható, köznyelven: „Mindenkiben lakozik egy Felnőtt.

3. Mindenki volt egyszer fiatalabb, mint az adott pillanatban, és magában hordoz olyan, a korábbi éveiben rögzült maradványokat, amelyek bizonyos körülmények között aktivizálódhatnak, köznyelven: „Mindenki magában hordoz egy kisfiút vagy kislányt.” A Gyermek is két formában nyilvánul meg. Az egyik: az alkalmazkodó Gyermek, a másik a természetes Gyermek. Az alkalmazkodó Gyermek szülői befolyásra módosítja viselkedését, a természetes Gyermek spontán kifejeződése a lázadás vagy alkotókészség.

Berne rendszerében nem létezik „éretlen személy”. Csupán olyan emberek vannak, akikben a Gyermek nem helyénvaló módon vagy terméketlenül kerekedik felül, de ezeknek az embereknek is van teljes, jól strukturált Felnőttjük: mindössze fel kell fedni és aktivizálni. Megfordítva: az úgynevezett „érett emberek” azok, akik az idő java részében képesek a Felnőttet ellenőrzésük alatt tartani, de alkalomadtán a bennük levő Gyermek, mint mindenki másban, akár felül is kerekedhet – nemegyszer meghökkentő eredménnyel. A személyiség mindhárom arculatának igen nagy az értéke, mind a fennmaradás, mind az életvezetés szempontjából. Elemzésük és újraszervezésük csak akkor indokolt, ha egyikük vagy másikk

megbontja az egészséges egyensúlyt, egyébként mindhárom – a Szülő, a Felnőtt és a Gyermekek – egyforma megbecsülést érdemel.

A bernei modell levezetése alapján bemutattuk, hogy a tranzakció-analitikus irányzat miként jellemzi a Gyermekek működését, és ezen belül megkülönbözteti a lázadó gyermeki hozzáállást a kreatív gyermeki működéstől. A modell arra viszont nem tér ki, hogy miféle sérelem váltja ki a gyermeki lázadó viselkedést, honnan ered és milyen intenzitással nyilvánul meg az a sérelem, amelynek továbbvitele a későbbi élethelyzetekre³⁹ a konfliktusokban megmutatkozik, aktivizálva a konfliktus során a mindenkiben jelen lévő Gyermekek, tehát annak működési mechanizmusait.

A bíró és a mediátor a pszichoterapeutákhoz hasonlóan mindenképpen kénytelen megtapasztalni a Gyermekek működésmódhoz kapcsolható érzelmek, indulatok sokszor elsöprő erejű megnyilvánulását.

A pszichés sérülések gyermekkori – szülő által okozott – eredetével számos pszichológiai irányzat foglalkozik. Jelen dolgozatnak terjedelmét meghaladná az ezzel foglalkozó irányzatok részletes ismertetése, és ilyen mélységű pszichológiai ismeretekre a per és a mediáció lefolytatása során nincs is szükség, tekintve, hogy egyik eljárásnak sem feladata gyermek életkorú személyek kezelése vagy felnőttek terápiája. Ezen túlmenően a gyermekkori sérülések kezelésére sem a bíró, sem a mediátor nem vállalkozhat, hiszen az speciális szakképzettséget és másféle gyakorlatot igényel. Minderre tekintettel nem célunk a pszichoterápiák körébe tartozó problémakörre a dolgozatban kitérni, azonban teljesen figyelmen kívül hagyni sem tudjuk a gyermekkori sérülések létét, mivel minden eljárásban (így tehát a perben és a mediációban is) a teljes ember és személyiség vesz részt, behozva ezáltal ezen eljárásokba a korábbi sérelmeit, de legfőképpen a sérelmeire való reagálási mechanizmusait, azaz Berne modelljére lefordítva a Gyermekek én-állapotot, valamint – és utóbbinak a mediáció során hasznosítható jelentősége lehet – a kreatív Gyermekek én-állapotot is.⁴⁰

A Gyermekek által elszenvedett sérüléseket és a gyermek nézőpontját – azaz igazságát – két általunk választott irodalmi mű által szeretnénk érzékeltetni, felhasználva az irodalom olyan erős kifejezőerejét, amely mindenféle hosszabb fejtegetés nélkül képes hatásosan és meggyőzően felvillantani azt az alapvető konfliktust, melyet Rogers elfogadás hiányként⁴¹ jellemez, és amely gyermeki sérelemként ragadható meg, ami minden későbbi konfliktushelyzetben jelen van, megnyilvánul.

Először mindezt Szabó Magda Mózes, egy, huszonkettő című műve⁴² alapján szeretnénk röviden, idézetek kiragadásával bemutatni. A regényben – több generáción keresztül – a szülők és gyermekeik kerülnek konfliktusba egymással, de a műben a sérelmekre megoldás nem születik, a regény végéig kizárólag a sértettség (és a sérelmeknek a következő generáció részére továbbadása) uralkodik, döbbenetes hatással érzékeltetve azt a mélyéges indulattal telítettséget is, mely következtében a gyermekek és a szülők – utóbbiak is korábbi sérelmeik által meghatározottan, gyermeki módon és daccal viselkedve – egyaránt elvakultan csakis a saját igazságukat képesek szem előtt tartani, és a saját felelősségük belátására, elismerésére remény sincs. A konfliktus természetét és mélységét a regényből kiragadott idézetekkel érzékeltetni lehet (anélkül, hogy a regény cselekményét bemutatnánk):

³⁹ A bernei modell felhívja a figyelmet arra, hogy a gyermeki működésmód az élet későbbi helyzeteiben is megnyilvánul.

⁴⁰ Járó Katalin im. 182. o.

⁴¹ <http://www.amegoldas.eoldal.hu/cikkek/pedagogia-pszichologia-rogers--maslow--csikszentmihalyi.html>

⁴² Európa Könyvkiadó Budapest, 2004

„Mióta megvagyunk, hálátlanok, szeretetlenek, meg nem értők voltunk a szemükben, akik visszaéltünk a jószágukkal, mióta a világra jöttünk, nem állhattunk meg előttük soha, hacsak nem hazudtunk (...). Ám abban a pillanatban, mihelyt önmagunk mertünk lenni, vége lett mindennek. Mintha nem a testiükből szakadtunk volna ki, úgy álltak velünk szemben, mint két gonosz idegennel.”⁴³

„Bejönni csak az apám mert hozzám. Megállt a küszöbön, megköszöri a torkát, várt valami biztatást, de nem kapott, akkor csak annyit makogott: „Aztán fel a fejjel!” „A te fejeddel inkább – gondoltam – neked fontos, nem nekem. Ha valaha fel tudnád vagy fel tudtad volna fogni, nekem mennyire más fontos, mint amit te el tudsz képzelni, de nincs fantáziád, nem is volt soha.”(...) „Éreztem, hogy tanácsokat akar adni, ifjúságát rázogatja megint élel...”⁴⁴

A regénybeli sérelmek kibontakozása közben az olvasóban⁴⁵ felmerül az a kérdés – ahogyan a perbeli konfliktusok szemlélése közben is –, hogy az emberekben van-e egyáltalán igény a gyermeki és a szülői én-állapot mellett a felnőtti én-állapot működtetésére?

Ha ilyen igény nincs, akkor a gyermeki igazságérzet mindenekfelett uralkodik, és ebből legfeljebb az következik, hogy a Gyermekek jó Szülőre van szüksége, akinek – a bernei modell logikáját követve – a Felnőtől lényegesen különbözik a szerepe. A műben azonban megjelenik az is – szintén a gyermekek által megfogalmazottan –, hogy szüleik életfelfogásából és viselkedéséből sokszor nem a „jó szülőt” hiányolják (azt is, hiszen a fenti idézetek arról szólnak), hanem a felnőttet nélkülözik, a felnőttet, aki a valóság kezelésére, józan, önálló életszemléletre és megoldásokra képes, és e tekintetben nem is elsősorban a szüleik velük, mint gyermekeikkel való viszonyát (azaz irányukba megnyilvánuló empatikus, elfogadó viselkedést) kéri rajtuk számon. Álljon itt ennek érzékeltetésére is néhány idézet:

„Nem érted, hogy annyira rettegek önmaguktól és mindenkitől, akinek engedelmeskedni kell, hogy bennünk van minden reményük, hogy mi majd olyan jók és tökéletesek leszünk, mint a régi világban a szentek, és talán megmentjük a földet valamitől, amiről nem is tudjuk, micsoda, csak ők sejtik, de ránk bízzák a védekezést, mert fáradtak már és nyomorultak és gyöngék?”⁴⁶

„Azért mentél apámhoz, mert a nagymama azt mondta neked, hogy nem bírja el a sorsod miatti aggodalmat? Azért mentél férjhez, hogy a nagymamának nyugodtak legyenek az éjszakái? Hát milyen emberek voltakotok ti?”⁴⁷

„Ne gyűlölködj! Mért gyűlölködtök ti annyira mind? Honnan veszitek ezeket az indulatokat, hogy fér belétek ennyi szenvedély és ennyi önzés?”⁴⁸

Konfliktus azonban nemcsak a gyermeki és a szülői énállapot között állhat fenn, hanem a Gyermekek és a Felnőtt között is. Sok esetben a Gyermekek nem adja át az irányítást a Felnőtteknek, már csak abból adódóan sem, hogy ez egy nehezebben tudatosítható konfliktus, mint a Gyermekek és a Szülő konfliktusa.

⁴³ Szabó Magda im. 14. o.

⁴⁴ Szabó Magda im. 11. o.

⁴⁵ Legalábbis a konfliktushelyzetekre odafigyelésre kifinomult és arra edződött olvasóban

⁴⁶ Szabó Magda im. 151. o.

⁴⁷ Szabó Magda im. 111.o.

⁴⁸ Szabó Magda im. 179. o.

A Felnőtt és a Gyermekek közötti kétféle álláspont és szemlélet ütközésének – és egyben ezen ütközés tudatossá válásának. bemutatására Karinthy Frigyes *Találkozás egy fiatalemberrel* című novellája⁴⁹ alkalmas. A történet hőse (az író) kamaszkori önmagával találkozik a Duna-parton. Kiábrándító találkozás ez, hiszen a felnőttkor határán álló, világmegváltó tervekkel felvértezett fiatalember szembesül az életben már otthonosan mozgó, a szabályokat komfortosan elfogadó, csalódott és meghasonlott felnőtt énnel.⁵⁰ Ebben a novellában nem a Szülő és a Gyermekek ütköznek – mint Szabó Magda művében –, hanem a Gyermekek és a Felnőtt, ez a példa annál is inkább találó az én-állapotok ütközésére, mert a novellában a Felnőtt és a Gyermekek ugyanaz a személy (mindkettő azonos az íróval):

„Ostoba vagy – mondtam – Gyerek vagy. Ezek fantazmagóriák. Nincs igazad. Nekem van igazam. Én felnőtt vagyok, és megismertem az életet. Mit tudsz te az életről! Téged mindenki kinevetne!”⁵¹ (Felnőtt)

„Nem akartam megismerni az életet... azt akartam, hogy az élet ismerjen meg engem... Igaz, engem mindenki kinevetne, és te nem akartad, hogy miattam téged kinevessenek... De te tudod, nézz a szemembe, merj a szemembe nézni!... te tudod, hogy te vagy a nevelés és kicsi, és hogy nekem van igazam...”⁵² (Gyermekek)

Igazságérzetben tehát – ahogyan az irodalmi példák is érzékeltetik – nincs kérlelhetetlenebb, fölényesebb, mint a kamasz, mint például Karinthyé elemzett novellánkban. A történetben nem a Gyermekek és a Szülő, hanem a „kell” és a „van” feszülnek egymással szembe. A dramatizált számonkérésben a kamasz képviseli az elsőt, a felnőtt a másodikat. Ez a novella nem érhet úgy véget, hogy a felnőtt megrendül, visszatér hajdani álmaihoz, és keblére öleli a kamaszt. Ez a lehetőség nincs benne a szituációban. A „kell” és a „van” között ott a szakadék, amelyet egy fantasztikus találkozás alkalmával megpillantunk. Nincs rajta híd. A „kell” és a „van”, az „álmodok” és a „valóság” konfliktusa⁵³ feloldhatatlannak tűnik.

b) A tranzakció és az eljárás

A társas érintkezés egységét *tranzakciónak* nevezzük. A tranzakció érzelem- és információcsere.⁵⁴ Tranzakció-analitikusnak az a megközelítésmód tekinthető, amikor az emberek közötti kommunikációt és a belső pszichikus történéseket az ún. énállapot modell felhasználásával írjuk le.⁵⁵

Ha két vagy több ember valamilyen társas összejövetelel találkozik, egyikük előbb vagy utóbb beszélgetésbe kezd, vagy más módon jelzi, hogy tudomásul vette a többiek jelenlétét. A kommunikáció mindaddig simán gördül, ameddig a tranzakciók kiegészítő jellegűek (a kiegészítő azt jelenti, hogy ugyanazok az énállapotok kommunikálnak egymással, vagy pedig, hogy az egyik fél közlése ugyan nem a másik fél ugyanazon én-állapotát célozza, mint ahonnan az ő közlése történik, azonban a másik fél abból az én-állapotból reagál, amit kommunikációs partnere megcélzott, tehát pl. a közlés a Gyermektől a Szülőhöz érkezik, és a másik féltől a Gyermekek válaszol a kérdező Szülőnek).

⁴⁹ <http://csicsada-irodalom-birodalom.blogspot.hu/2011/11/karinthy-frigyes-talalkozas-egy.html>

⁵⁰ <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/karinthy-frigyes/karinthy-talalkozas-egy-fiatalemberrel>

⁵¹ <http://csicsada-irodalom-birodalom.blogspot.hu/2011/11/karinthy-frigyes-talalkozas-egy.html>

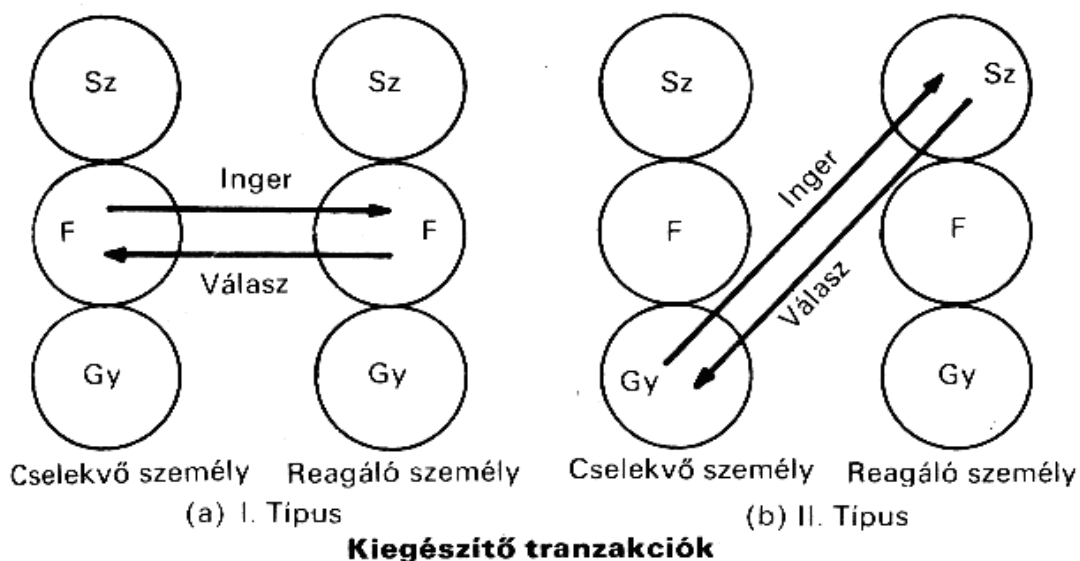
⁵² <http://csicsada-irodalom-birodalom.blogspot.hu/2011/11/karinthy-frigyes-talalkozas-egy.html>

⁵³ <http://csicsada-irodalom-birodalom.blogspot.hu/2011/11/karinthy-frigyes-talalkozas-egy.html>

⁵⁴ Járó Katalin im. 9. o.

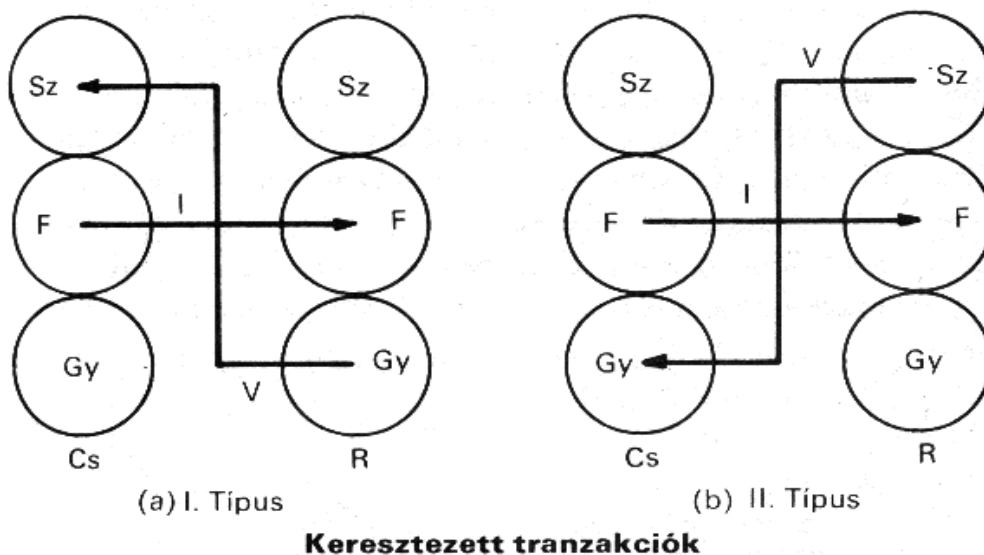
⁵⁵ Járó Katalin im. 9. o.

Ameddig a tranzakciók *kiegészítő jellegűek* (ld. 1. ábra), addig mellékes, hogy a két ember kritizálgató pletykába merült-e el (Szülő-Szülő), valamilyen problémát old-e meg (Felnőtt-Felnőtt), vagy együtt játszik (Gyermek-Gyermek vagy Szülő-Gyermek).

1. ábra: Kiegészítő tranzakciók⁵⁶

A kommunikáció *keresztezett tranzakció* esetén megszakad (pl. az inger, kérdés a Felnőtől a Felnőthöz érkezik, de a válasz a Gyermektől a Szülőhöz érkezik)⁵⁷

2. ábra: Keresztezett tranzakciók⁵⁸

⁵⁶ Járó Katalin im. 39. o.

⁵⁷ Eric Berne: Emberi játszmák Háltér Kiadó Kft. 2009. 32-41.o.

A 2. ábrán az látható, hogy az inger Felnőttől Felnőtthez érkezik. Például így: „Nézzük csak meg, hátha kiderül, miért kezdél erősebben inni az utóbbi időben.” Vagy: „Nem tudod, hol vannak az inggombjaim?” A megfelelő Felnőtt-Felnőtt válaszok így hangzanának: „Nézzük meg! Engem is nagyon érdekelne!” Illetve: „Az íróasztalon.” De ha a reagáló személy felfortyan, akkor ilyesféle válaszok érkeznek: „Csak kritizálni tudsz, úgy, mint annak idején az apám.” Illetve: „Már megint én vagyok a felelős mindenért.” Ezek Gyermek- Szülő válaszok, és mint a tranzakciós diagramon láthatjuk, a vektorok keresztezik egymást. Ilyen esetekben az inggombokkal kapcsolatos problémákat mindaddig fel kell függeszteni, amíg nem tudjuk a vektorokat átrendezni. Az ivás esetében ez néhány hónapot is igénybe vehet, de az inggombok esetében néhány másodperc is elegendő lehet. Vagy a cselekvő személynek kell – a reagáló személyben hirtelen aktívvá lett Gyermek kiegészítőjeként – Szülővé válnia, vagy a reagáló személyben kell a Felnőttnek aktívvá válnia, a cselekvő személy Felnőttjének kiegészítőjeként.⁵⁹

E ponton térünk rá a tranzakció-analízis irányzatából az *eljárás* fogalmára. A bernei irányzat szerint az eljárás kiegészítő Felnőtt-tranzakciók sorozata (a két vagy több személy Felnőtt énállapotából kommunikál egymással), amely a valóság kezelésére irányul.⁶⁰

A per és a mediáció bernei értelemben is eljárás, azaz konfliktusmegoldási módszer, mely a valóság kezelésére, problémamegoldásra irányul, ámde a valóság és az igazság – legalábbis az igazságérzet –, ahogyan az irodalmi példákon keresztül is látható, elválík egymástól, vagyis nem feltétlenül – sőt egyáltalán nem – fedik egymást. Szabó Magda regényében mindegyik generációnak igaza van, azaz valós tényekhez kapcsolódó „jogos” sérelmei vannak, melyek elvitathatatlanok.

A Karinthy-novellából pedig az következtetés szűrhető le, hogy a Gyermek és a Felnőtt konfliktusa – ahogy a novellából is kitűnik – feloldhatatlan, a Gyermek mindig az igazságérzete, a Felnőtt pedig a valóságérzete alapján fogja megközelíteni a helyzetet.

Berne modelljének logikáját követve a Felnőtt mindig az, aki higgadtan és belátóan – akár igazságérzetének félretétele képességével – tudomásul veszi a kialakult helyzetet, a konfliktusra megoldást szeretne, törekvése tehát a valóság kezelésére irányul, és ennek érdekében eljárást folytat, abban részt vesz. Ha a Felnőtt ilyen fokú belátásra, felelősségérzetre, a számára kedvezőtlen helyzet érzélem- és indulatmentes elemzésére és a megoldás érdekében eljárás lefolytatására képes, akkor miért nem érvényesül mindez a képesség (én-állapot) maradéktalanul a peres és mediációs eljárások során már a legelső pillanattól fogva, egyáltalán miért van szüksége az embereknek arra, hogy konfliktus esetén kívülálló harmadik személy segítségét vegyék igénybe a megoldáshoz?

Mégis mi teremtheti meg azt a hidat, amelyen áthaladva a Gyermek megnyugszik, és egyúttal a Felnőtt tarthatja kézben élete – azon belül konfliktusai – irányítását? A megoldás abban kereshető, hogy kezelni lehet egy konfliktushelyzetet – mivel a dolgozat nem Berne modelljének terápiás helyzetben történő alkalmazásával foglalkozik, csak konkrét vitában megnyilvánuló konfliktushelyzetekkel – azáltal, ha kihozzuk a Felnőtt-Felnőtt kommunikációját, mint kiegészítő tranzakciót a két – természetesen életkora szerint felnőtt és e tekintetben egyenrangú – félből (amely nem zárja ki, hogy egy újabb élethelyzetben, akár ugyanarra a konfliktusra megint a gyermeki énállapot – a mindent háttérbe szorító igazságérzet – kerülhet előtérbe). E híd kiépítésének eszköze a bernei értelemben vett *szereződés*.

⁵⁸ Járó Katalin im. 40. o.

⁵⁹ Berne im. 40-41.o.

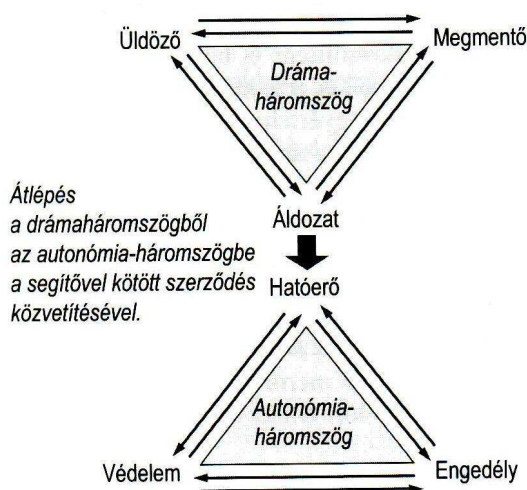
⁶⁰ Berne im. 32-41.o.

A drámaháromszög és a szerződés

A bernei irányzat nemcsak az „eljárás” fogalmát határozza meg – mint a konfliktusok Felnőttként kezelésének útját –, hanem dolgozik a „szerződés” fogalmával is⁶¹, mely fogalom ugyancsak közel áll bizonyos tekintetben a jog általi megközelítéshez is, az egyezés abban ragadható meg, hogy felelősen együttműködő partnereket és ilyen alapon elköteleződő feleket feltételez.

A különbség pedig a két felfogás (jog szerinti és TA szerinti) között abban áll, hogy a TA a szerződés megkötését a konfliktusos helyzetekre vonatkozóan értelmezi, és egyben eszközeivel lehetőséget biztosít az én-állapotok közötti átváltás tudatos felvállalására. Utóbbi esetben a kiinduló helyzethez képest egy szerződés köttetik arra vonatkozóan, hogy a helyzet és az abban eredetileg betöltött szerepek átminősüljenek olyan helyzetté és szereppé, amely a helyzet megoldását és az autonómia megvalósítását eredményezheti.

A 3. ábrán az átalakulás is látható:

3. ábra: Drámaháromszög⁶²

A drámaháromszög egy egyszerű ábra, amely azt mutatja be, hogy emberi kapcsolatainkban és konfliktusainkban mindig három szerep valamelyikében vagyunk: lehet rajtunk az *Üldöző*, az *Áldozat* vagy a *Megmentő* maszkja. (Ez alól kivételt csak az autonómia, az intimitás képez.) E kifejezések valóban maszkok, szerepek, tehát nem a személyiségünk részei. Kapcsolatról kapcsolatra, azon belül pedig tranzakcióról tranzakcióra váltakozhat, hogy aktuálisan melyik szerepben vagyunk. Az ábrán a nyilak pedig azt jelölik, hogy bármelyik szerepből elmozdulhatunk bármelyik másikba⁶³

A TA szerződéses módszere szerint a közös felelősséget, az együttműködés szabályait konkrétan kidolgozó, Felnőtt énállapotban megkötött kontraktus a legfőbb biztosíték arra,

⁶¹ Járó Katalin im. 30. o. : „A szerződés, amely a szakértő és a kliens közös Felnőtt-Felnőtt felelősségvállalása a változásért, a tanulásért, az egyenlőség elve alapján (50-50%). A kliens kötelezettséget vállal a változás érdekében egy világosan megfogalmazott konkrét tevékenység teljesítésére, a szakértő pedig arra, hogy elkíséri, orientálja és támogatja őt ezen az úton.”

⁶² Járó Katalin im. 107. o.

⁶³ <http://www.birtalan.hu/balazs/terapia/ta.htm>

hogy e modellnyújtó kapcsolatban a felek közösen dolgozzanak a keresztezett tranzakciókból adódó játszmák elkerülésén.⁶⁴ A szerződés pszichológiai értelemben két autonóm Felnőtt megállapodása, amelyet mindkét fél támogat a Szülői énállapot értéktételezése és jóváhagyása, valamint a Gyermekeiből fakadó lelkesedése és a vágy, hogy sztorikigényét (szociális simogatás) és más szociális szükségleteit kielégítse, érzelmeit őszintén kifejezze.⁶⁵ A pszichológiai szerződés fontosságára mutat rá Valkai Zsuzsa igazságügyi szakértőként írt Gyermekelhelyezési perek – nevelési alkalmasság⁶⁶ című munkájában, mondván, eredményes megállapodásra a felek gyermekük jövőjét illetően csak Felnőtt énállapotban szerződve képesek jutni.⁶⁷

Kérdés, hogy a perek során van-e lehetőség a drámaháromszög autonómia háromszöggé alakulására, ha pedig nincs, akkor ennek mi a konkrét akadálya, és segítheti-e a mediáció ennek az akadálnak a leküzdését.

4. A mediáció

a) A mediáció rövid története

A mediációt napjainkban új, bírósági eljárást kiváltó konfliktuskezelési módszernek tekintjük, pedig gyökerei az ősi, tradicionális közösségekből erednek, ahol a konfliktusok feloldásának mindennapi eszközöként használták. A „mediare” szó eredeti jelentésében rejlő elképzelés, hogy az ellenséges és antagonisztikus kétoldalú kapcsolatok megoldásához egy „harmadik felet” hívnak segítségül, egyáltalán nem új keletű. A különféle törzsi és más etnikai vagy kulturális csoportok között, az egész világon mindig is igénybe vették a család vagy a közösség bölcs öregjeit, hogy békítő, közvetítő szerepet vállaljanak a konfliktushelyzetekben.⁶⁸

Egyes feltételezések szerint már az ókori babilóniaiak is ismerték ezt a vitarendezési módot. Indiában öt főből álló testület folytatott mediációt (arbitrációt) a közösségekben felmerült panaszokkal kapcsolatban,⁶⁹ a buddhista területeken a kolostorlakók közvetítették a vitában álló felek között, és a 2500 évvel ezelőtti Kínában is találkozhatunk ezzel a módszerrel. Egyes források szerint a közvetítés eszközt a föníciai kereskedők is használták, majd Görögországban fejlődött tovább, ahol proxenetának nevezték a közvetítőt. A római jogban Justinianus Digestája tesz róla említést.⁷⁰ Japánban az ügyvédek alacsony létszáma valószínűleg az országban régóta jól működő mediációra is visszavezethető. Ott ma is szerves része a vállalati kultúrának a közvetítés, ahol a mediátorok⁷¹ teszik zökkenőmentessé az üzleti kapcsolatokat. Az iszlám kultúrában is erős hagyományai vannak a közvetítésnek és a békéltetésnek. A kádi feladata volt az, hogy a vitás feleket a társadalmi béke érdekében egyezsége bírja. A nyugati zsidó-keresztény kultúrkörben is régi időkre visszavezethető hagyományai vannak a közvetítésnek. Az Újtestamentumban is találhatunk utalásokat a konfliktusok közvetítő által történő megoldására.⁷² A közvetítés helyszíne a templom volt, és

⁶⁴ Járó Katalin im. 106. o.

⁶⁵ Járó Katalin im. 109. o.

⁶⁶ Sors mint döntés I-II. Helikon Kiadó Kft., 2005.

⁶⁷ Járó Katalin im. 113. o.

⁶⁸ Újlaki László: Fogalmi és terminológiai tisztázás igénye a békítés, kiegyeztetés és a közvetítés témakörében, Jogtudományi Közlöny, 1. szám. 2001. január, 11. old. és Mediáció az igazságszolgáltatásban – családjogi specialitások PhD. értekezés Dr. Gyengéné dr. Nagy Márta Szeged, 2009

⁶⁹ panchayat rendszer

⁷⁰ Rómában a mediátort több néven illették: internincius, intercessor, philanthropus, interpolator, conciliator, medium, interlocutor, interpres, mediator

⁷¹ chukai sha

⁷² Pál apostol Korintusiakhoz írt levele 6, 5-7

a papok gyakran jártak el mediátorként a bűnözők és a hatóságok között. A középkorban a keresztény papokat kérték fel arra, hogy a családok közötti vitákban, valamint a diplomáciai konfliktusokban közvetítőként járjanak el.

Az újkori közvetítés szabályozása szorosan összefügg a választottbíráskodás kialakulásával és szabályozásával. Nagy-Britanniában az első jogi szabályozás az 1896-ban megszületett Egyeztetésről szóló törvényig⁷³ vezethető vissza. Ez az önkéntes alapon történő vitarendezés mellett foglalt állást. E jogszabállyal jött létre a Kereskedelmi Minisztérium⁷⁴ is, melynek egyik szerepe az ágazathoz tartozó vitákban történő egyeztetés és döntőbíráskodás volt.

Az alternatív vitarendezési formák az Amerika Egyesült Államokban az 1913-ban létrehozott Munkaügyi Minisztérium létrehozásával jelentek meg. Ennek keretén belül hoztak létre egy olyan egyeztető bizottságot, melynek feladata a munkaügyi viták békés rendezése volt. Később ebből alakult meg az Amerikai Egyeztető Szolgálat⁷⁵, 1947-ben pedig önálló testületként a Szövetségi Mediációs és Egyeztető Szolgálat⁷⁶. 1926-ban létrehozták az Amerikai Választott Bírószági Egyesületet, mely a kereskedelmi és a magánszektorban fellépő vitás ügyeket hivatott alternatív úton megoldani. 1963-ban alapították a Családi és Egyeztető Bírószági Egyesületét⁷⁷, abból a célból, hogy a családi bírószági perek helyett alternatívát nyújtson a vitás feleknek.⁷⁸

Európában több állam – különböző időpontokban – ugyancsak szabályozta a választottbíráskodást⁷⁹, majd a közvetítés angolszász jogrendszerekben bevált szisztémája alapján a mediációt is.⁸⁰ Az Európai Unió a 2002-ben Brüsszelben kiadott, a polgári jog és a kereskedelmi jog területén alkalmazható alternatív vitarendezési eljárásokról szóló Zöld Könyvvel is egyértelművé tette, hogy a vitás ügyek alternatív rendezése elsődleges politikai jelentőséggel bír az Európai Unió intézményei és államai számára. Az Unió ezen törekvését volt hivatott biztosítani az Európai Parlament 2008. április 28-án elfogadott, 2008/52/EP Irányelve is, melynek értelmében a tagállamoknak 36 hónap állt rendelkezésükre jogszabályaik módosítására ahhoz, hogy a mediációs eljárás a bírószági eljárás keretei között alkalmazható legyen.⁸¹

A közvetítés kialakulása és kezdeti szabályozása Magyarországon is összefügg a választottbíráskodással. A mediáció legkorábbi magyarországi említése⁸² ugyan még arra utal, hogy a választottbírák kezdetben nem ítélezésre, hanem békéltetésre voltak hivatottak⁸³ (a gyilkosnak száz tíz aranypénzt kellett fizetnie, amiből ötvenet a királyi kincstár, ötvenet a rokonok kapnak, „tíz aranypénz pedig adassék az arbitereknek és a mediátoroknak közösen”),⁸⁴ a XIII. században azonban a felek már elfogadták a választott bírácnak megfelelő ún. „fogott” bírác „döntését”.⁸⁵ A „fogott” bírác eljárásának érdekessége – a mai

⁷³ Conciliation Act

⁷⁴ Board of Trade

⁷⁵ US Conciliation Service

⁷⁶ Federal Mediation and Conciliation Service

⁷⁷ Association of Family and Conciliation Courts

⁷⁸ Alternatív konfliktusmegoldási lehetőségek a szervezetek gyakorlatában – doktori értekezés Szerző: dr. Varga Szabolcs Sopron 2009

⁷⁹ pl. Franciaország: 1925; Németország: 1877

⁸⁰ Bővebb áttekintés: Mediáció az igazságszolgáltatásban Családjogi specialitások PhD. értekezés Szerző: Dr. Gyengéné dr. Nagy Márta Szeged 2009

⁸¹ Bővebben: A közvetítői eljárás az egészségügyben - doktori értekezés, szerző: dr. Decastello Alice, Pécs 2008

⁸² Szent István dekrétumainak II. könyve 16. tc. , In: Magyar Törvénytár I. 1000-1526. Franklin Társulat , Budapest, 1899 29.o.

⁸³ Fabinyi Tihamér.; A választottbíráskodás. A szerző saját kiadása, Budapest, 1920, 23. o.

⁸⁴ decem (pensae) autem arbitris et mediatoribus condonentur

⁸⁵ Koi Gyula Karcolatok a választottbíráskodás történetéből a kezdetektől a 20. sz. elejéig

viszonylatban – az volt, hogy a nyilvános eljárást követően be kellett számolniuk a perre egyébként illetékes bíróságnak (úriszéknek, hiteleshelynek). Az 1400-as években létrejött faluközösségek nemcsak termelési egységek voltak, hanem igazságszolgáltatási egységek is. A falu elszigeteltsége, gazdasági-társadalmi köteléke szükségessé tette a közösségi intézmények kialakulását, amelyekben a falu bírása foglalta el a legfontosabb helyet. Ebből az időből származó írásos történeti források gyakran megemlékeztek a falusi bíráskodásról. A falun belüli pereket a közösség önállóan döntötte el; a döntéshozatalon az egész közösség részt vett. A XVII-XVIII. században keletkezett törvényekben már utalást találunk arra, hogy a felek által választott magánbíróság ítéletét a rendes bírói ítélettel egyenrangúnak tekintették, így az 1662. évi 31. törvénycikk szerint „királyi kegyelemmel perújításnak (novum iudicium cum gratia) birtokon kívül minden ügyben van helye, kivéve mégis azokat az ügyeket, amelyekben a felek valamely egyezséggel maguk előtt minden perorvoslatot elzártak”.⁸⁶ Az 1852. évi ideiglenes perrendtartásban a compromissumot magánjogi megállapodásként, egyezségként értékelik. Az 1868. évi LIV. törvénycikk mondja ki először, hogy a választottbírói ítélet végrehajtható. A választottbíráskodás első átfogó szabályozását a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi törvény Tizenhetedik címe jelentette. A 767-788. paragrafusokban megfogalmazottak európai színvonalon szabályozták a választottbírói eljárást.⁸⁷ A második világháborút követően a választottbírói intézménye hanyatlásnak indult, az 1952. évi polgári perrendtartás⁸⁸ elfogadásakor hatályos szövege nem is rendelkezett a választottbírói eljárással, és egyéb alternatív vitarendező eljárást sem szabályozott jogszabály. Csak 1973. január 1-jétől tartalmazott néhány §-t a polgári perrendtartás a választottbírói eljárással.⁸⁹ Választottbírói eljárásnak volt helye a gazdálkodó szervezet és külföldi fél, továbbá belföldi gazdálkodó szervezetek közötti jogviszonyból származó vitás ügyekben. A magyar állampolgárokat és jogi személyeket a törvény akkor még kizárta a választottbírói eljárás köréből. Természetes személyek számára a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény hozott fordulatot, mivel megadta a lehetőséget⁹⁰ arra, hogy a gazdasági társaság és tagjai, valamint a tagok egymás közötti jogvitáiban igénybe vehessenek választottbírói eljárást. 1994. december 13-án lépett hatályba a választottbíráskodást szabályozó, mai napig hatályos tv.^{91 92}

A választottbíráskodás mellett Magyarországon is igény volt egyéb alternatív vitarendező eljárásokra. Az 1992-ben létrejött Kapcsolat Alapítvány a kapcsolatügyeletein alkalmazott mediációval – akkor még jogi szabályozás nélkül – célul tűzte ki a szülő-gyermek kapcsolat ápolását, fenntartását, újra kialakítását válás, vagy más ok miatt megromlott, illetve megszakadt kapcsolat esetén az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény I. rész 9/3. sz. cikkelye, valamint a Kapcsolatügyeletek Európai Chartája alapján.⁹³

A jogilag szabályozott mediáció első megjelenése a munkajog területén lelhető fel, ennek alapját az 1992. július 1-jétől hatályos, azóta már hatályon kívül helyezett⁹⁴ Munka

⁸⁶ Fabinyi Tihamér im. 27. o.

⁸⁷ 1911. évi I. tcikk XVII. Cím

⁸⁸ 1952. évi III. tv., hatályos 1953. január 1. napjától

⁸⁹ Az 1972. évi 26. tvr. iktatta be a Pp-be a XXIV. fejezetet a választottbírói eljárással

⁹⁰ 1988. évi VI. tv. 18. §

⁹¹ 1994. évi LXXI. tv. a választottbíráskodásról

⁹² A közvetítői eljárás az egészségügyben – doktori értekezés Szerző: dr. Decastello Alice Pécs, 2008, Alternatív konfliktusmegoldási lehetőségek a szervezetek gyakorlatában – doktori értekezés Szerző: dr. Varga Szabolcs, Sopron 2009, A mediáció az alternatív vitamegoldás rendszerében, különös tekintettel munkajogi szerepére – doktori értekezés Szerző: Rúzs Molnár Krisztina, Szeged 2005

⁹³ www.kapcsolatalapitvany.hu

⁹⁴ A dolgozat írásakor hatályos 2012. évi I. tv. A munka törvénykönyvéről már nem tartalmaz külön rendelkezést a közvetítésről

Törvénykönyve⁹⁵ adta meg.⁹⁶ ⁹⁷ A jogi szabályozásban jelentős további lépés volt az egészségügyről szóló törvény⁹⁸ megalkotása, mely lehetővé tette⁹⁹ a beteg és az egészségügyi szolgáltató között felmerülő jogviták peren kívüli megoldását.¹⁰⁰

Ezen előzmények után fogadta el az országgyűlés 2002. december 17-én a közvetítói tevékenységről szóló törvényt¹⁰¹, melynek célja, hogy elősegítse a természetes személyek és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült azon polgári jogviták rendezését, amelyekben a felek rendelkezési jogát törvény nem korlátozza.¹⁰² A jogalkotó a polgári jogviták bíróságon kívüli rendezésével a hazai konfliktuskezelő kultúra kialakításához és megszilárdításához is hozzá kívánt járulni.¹⁰³ Végrehajtási rendeletei a közvetítők igazolványáról szóló 2/2003. (III.13.) IM rendelet és a közvetítói névjegyzékről szóló 3/2003. (III.13.) IM rendelet. A 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet pedig a közvetítói szakmai képzésről és továbbképzésről rendelkezik.

A közvetítói törvény kihirdetését követően, de hatálybalépését megelőzően hatályba léptek a gyermekvédelmi közvetítésre vonatkozó szabályok is.¹⁰⁴

Az ágazati jogszabályokban megjelenő szabályozást követte az eljárási szabályok változása is. Mivel a Kvtv. a közvetítói eljárás keretében létrejött írásbeli megállapodáshoz végrehajthatóságot nem párosít, ezért a közvetítói eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben utóbb bírósághoz forduljanak. A megállapodás ellenére pereskedő felet azonban az utóbb kezdeményezett polgári perben a jogalkotó a perköltség viselésével szankcionálja¹⁰⁵, így kívánván védeni a mediáció keretében megkötött írásbeli egyezséget.¹⁰⁶ 2009. január 1. napjától a gazdálkodó szervezetek egymás közötti jogvitájukban a keresetindítás előtt kötelesek voltak igazolni, hogy a keresetindítás előtt megkísérelték a jogvita peren kívüli elintézését¹⁰⁷, a felperesnek pedig utalnia kellett a keresetlevélben arra, hogy a felek közötti jogvitában volt-e folyamatban közvetítói eljárás.¹⁰⁸ A módosítás a bíróság kötelezettségévé tette, hogy – amennyiben annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri – tájékoztassa a feleket a közvetítói eljárás lényegéről, igénybevételeének lehetőségéről, és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól¹⁰⁹.

⁹⁵ 1992. évi XXII. tv.

⁹⁶ 1992. évi XXII. tv. 195. §

⁹⁷ Bővebben: A mediáció az alternatív vitamegoldás rendszerében, különös tekintettel munkajogi szerepére – doktori értekezés Szerző: Rúzs Molnár Krisztina, Szeged 2005

⁹⁸ 1997. évi. CLIV. tv. Az egészségügyi közvetítói eljárás részleteit a 2000. évi CXVI. tv. szabályozza

⁹⁹ 34. §

¹⁰⁰ Bővebben: A közvetítói eljárás az egészségügyben – doktori értekezés Szerző: dr. Decastello Alice Pécs, 2008

¹⁰¹ 2002. évi LV. tv. (Kvtv.), hatályos: 2003. március 17. napjától

¹⁰² Kvtv. 1. § (1) bekezdése

¹⁰³ A Kvtv. általános indokolása

¹⁰⁴ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. 2002. évi IX. tv. 92. §-ával módosított 132. § (6) bekezdése, hatályos 2003. január 1. napjától

¹⁰⁵ A Pp. Kvtv. 41. § (1) bekezdésével beiktatott 80. § (3) és (4) bekezdése

¹⁰⁶ A törvény egyetlen esetben tesz kivételt e speciális szabály alól: ha a pert indító fél kizárólag a megállapodásban vállalt kötelezettség nem teljesítése miatt fordul a bírósághoz, és a megállapodásban foglaltaktól eltérő igényt nem kíván érvényesíteni a polgári perben, a perköltségviselés általános szabályát kell alkalmazni, azaz a perköltség viselésére azt kell kötelezni, aki a pert elveszítette.

¹⁰⁷ A Pp. 2008. évi XXX. tv. 12. §-ával beiktatott 121/A §-a

¹⁰⁸ A Pp. 2008. évi XXX. tv. 12. §-ával beiktatott 121 § (4) bekezdése

¹⁰⁹ A Pp. 2008. évi XXX. tv. 12. §-ával megállapított 148 § (2) bekezdése

Az új Ptk.¹¹⁰ hatálybalépésével a családjog területén újabb jelentős előrelépés történt azzal, hogy a bíróság a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben indokolt esetben kötelezheti a szülőket arra, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.¹¹¹ Az új Ptk. a gyámhatóság számára is megteremti annak lehetőségét, hogy elrendelje a szülők számára – kérelemre, vagy a gyermek érdekében hivatalból – a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a gyermekétől különélő szülő közötti megfelelő együttműködés kialakítása, a különélő szülő jogainak biztosítása - ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – érdekében a közvetítői eljárás igénybevételét.¹¹² Az ún. kötelező mediáció bevezetésével az eljárásjogi szabályok is tovább változtak, lehetővé téve a bíróságnak a mediáció igénybevételének elrendelése esetére a per tárgyalásának felfüggesztését¹¹³, a perköltség differenciálását¹¹⁴, valamint szankciók alkalmazását arra az esetre, ha a felek önhibából eredő mulasztása miatt hiúsul meg a közvetítő felkérése vagy az első közvetítői megbeszélés megtartása.¹¹⁵

b) A per és a mediáció

A per során a felek konfliktusa jogvitára leszűkülve jelenik meg, tehát már kereseti kérelmükben a konfliktust a jog által kezelhető formában kell megfogalmazniuk, a jog nyelvére lefordítva, kereseti kérelmük jogalapját megjelölve, peres tárgyalásra alkalmassá téve, hiszen amennyiben a kereseti kérelmük a polgári perrendtartás szabályai szerint hiányos, a bíró azt hiánypótlásra adhatja vissza, sőt idézés kibocsátása nélkül el is utasíthatja. A konfliktus jogvitaként történő megközelítése feltételezi annak józan, indulatoktól, érzelmektől mentes megnyilvánítását, tehát a felektől a konfliktus jogvitaként kezelése már Felnőtti viselkedést követel meg. A felek a perben ezt követően is Felnőttként kell részt vegyenek, az eljárási szabályok erre kötelezik őket, valamint a bizonyítási kötelezettség is a feleket terheli, melynek szintén csakis a jogvita keretei között, a jogalap és jogcím szerinti érvrendszer mentén haladva tehetnek eleget. A per során meghozott bírói döntés is a jogvita keretei között rendezi a konfliktust. A felek tehát a perben az eljárási és anyagi jogszabályok által megszabott keretek között mozoghatnak, hivatalbóli bizonyítás hiányában, a bizonyítási kötelezettség rájuk hárítása folytán a peres eljárás azt feltételezi és követeli meg tőlük, hogy Felnőttként kezeljék konfliktusukat. A perben azonban a döntést nem a felek hozzák meg – kivéve, ha egyezséget kötnek –, vagyis a bíró a döntési pozíciója folytán a Szülő szerepébe kerül. A peres eljárás tehát olyan ellentmondásos helyzetet teremt, melyben a feleknek egyfelől Felnőttként kell részt venniük, másfelől viszont Gyermeki szerepben maradnak. Mindebből következik, hogy a drámaháromszög eredeti felállása – Üldöző, Áldozat, Megmentő – sem változik a peres eljárás során. Mindezzel együtt a bíró szerepe sem egyértelmű abból a szempontból, hogy Szülőként viselkedjen-e a felekkel, egyáltalán az sem, hogy e szerepkört a döntéshozói pozíciója folytán elengedhetetlenül magára kell öltenie a felekkel való viszonyában.

A fentieket néhány, a családjog területéről vett gyakorlati példával kívánja szemléltetni a dolgozat, miután a közvetítői eljárás igénybevételére kötelezés is e területet érinti, és ezáltal a bírósági közvetítés gyakorlatában a családjogi ügyek fordulnak elő leginkább. Az esetek

¹¹⁰ 2013. évi V. tv., hatályos 2013. március 15. napjától

¹¹¹ 2013. évi V. tv. 4:172.§

¹¹² 2013. évi V. tv. 4:177.§

¹¹³ A Pp. 2013. évi CCLII tv. 85. § (15) bekezdésével beiktatott 152. § (3) bekezdése

¹¹⁴ A Pp. 2013. évi CCLII tv. 85. § (9) és (12) bekezdésével beiktatott 75. § (2a) bekezdése és 80. § (4a)-(4b) bekezdései

¹¹⁵ A Pp. 2013. évi CCLII tv. 85. § (2) bekezdésével beiktatott 8. § (6) bekezdése

szemléltetik, hogy a peres eljárás nem színtere a Felnőttek közötti párbeszédnek¹¹⁶, és az annak során meghozott ítélet a jogesetek nagy részében nem alkalmas eszköze a konfliktus megoldásának.

Az első, példaként felhozandó peres ügy gyermekelhelyezésre irányult. A felek korábban élettársi kapcsolatban éltek, melyből két gyermekük született. Az életközösség megszűnését követően a gyermekeket az anya nevelte, a gyermekelhelyezés iránti keresetet az apa nyújtotta be. A perben viszontkeresettel az alperesi anya is kérte a gyermekek nála történő elhelyezését. Az apa a perben az utolsó tárgyalásig fenntartotta a keresetét, miközben elismerte, hogy az élettársi kapcsolat fennállása alatt az anya sokkal többet foglalkozott a gyerekekkel, és hangsúlyozta, hogy volt élettársát jó anyának tartja. A felek közötti igen rossz viszonyra tekintettel a gyermekek elhelyezéséről történő döntésig a bíróság ideiglenes intézkedéssel szabályozta az apa és a gyermekek közötti kapcsolattartást. Az apa a per során végig az áldozat szerepét öltötte magára, akit az tett tönkre, hogy a gyermekei anyja elhagyta. Az élettársi kapcsolat megszakadása után pszichés betegség alakult ki nála, melyre erős gyógyszereket szedett, és folyamatos pszichiátriai kezelés alatt állt, majd rosszindulatú daganatos betegséget is diagnosztizáltak nála. A per során hosszú írásbeli beadványokkal egészítette ki azt, amit a tárgyalásokon elmondott, melyekhez hangfelvételt is csatolt (azokon ő beszél a problémáiról). Minden megnyilvánulásával olyan ember benyomását igyekezett kelteni, aki végtelenül jóindulatú – az anyáról sokszor igen pozitívan nyilatkozott, a felmagasztalás szintjéig, köszönetnyilvánítások kifejezésével –, mint szülő aggályosan gondoskodó, és el akar kerülni minden konfliktust és harcot, ugyanakkor semmiféle együttműködést nem mutatott az anyával a közös problémáik és a gyermekek kérdésének megoldásában. A perbeli magatartása tulajdonképpen érzelmi zsarolás volt az anyával szemben annak érdekében, hogy állítsák vissza a kapcsolatukat. Ennek egyik jellemző bizonyítéka annak a „stressztáblázatnak” a becsatolása, amelyet saját maga dolgozott ki (egy könyv alapján), és számba vette általa, hogy az anya vele szemben tanúsított magatartása hány „stresszpontot” okozott neki, melyből egyenesen levezethető a daganatos megbetegedése. A per egy évig folyt, az alatt pszichológus szakértő kirendelésére is sor került, aki megállapította, hogy az anya alkalmasabb a gyermekek nevelésére, és hozzá is kötődnek jobban a gyermekek. A per ítélettel zárult, a gyermekek anyánál történő elhelyezésével és az apa és a gyermekek közötti kapcsolattartás részletes szabályozásával (valamint az apa gyermektartásdíj fizetésére kötelezésével). Az apa az utolsó tárgyalás előtt váratlanul elállt a gyermekelhelyezés iránti keresetétől, azonban ennek ellenére nem kötött egyezséget az alperessel sem a gyermekelhelyezés és gyermektartás, sem a kapcsolattartás vonatkozásában. Az ítéletet azonban tudomásul vette, fellebbezést nem terjesztett elő.

Ebben a perben az apa számára – figyelmen kívül hagyva a polgári per eljárási szabályait – a bírósági tárgyalóterem gyakorlatilag csak panaszai előadásának színtere volt, és ugyanezt a célt szolgálta a bírósággal történő egyéb kommunikációja is. Törekvése arra irányult, hogy *a benne felhalmozódott sérelmeket előadhassa, és azokat meghallgassák*. Ezzel szemben az alperesi anya a perben kizárólag a jogvita lezárását igényelte, érzékelhetően ügyvédje ráhatására nem mutatta ki a konfliktussal kapcsolatos érzéseit, csak jogilag releváns előadásokat tett.

A perben nem volt lehetőség arra, hogy mindketten azonos megközelítéssel vegyenek részt az eljárásban, mivel a felperesi apa – bár feladta per kezdete kori merev álláspontját –

¹¹⁶ A párbeszédnek a dolgozat azt tekinti - Berne modelljéből kiindulva és annak logikáját a konfliktushelyzetek közül arra alkalmazva, amelyben két vagy több életkora szerint felnőtt ember között alakul ki a vita - ahol a konfliktushelyzetben a felek Felnőtt én- állapotuk kerül előtérbe, így Felnőtt-Felnőtt közötti kiegészítő tranzakciót folytatnak, amely által a konfliktushelyzet uralhatóvá és megoldhatóvá válik.

továbbra sem volt hajlandó jogvitaként kezelni a konfliktust. Az azonos megközelítésnek közvetítői eljárásban lett volna lehetősége, ahol az anya is megnyílhatott volna és kifejezésre juttathatta volna érzelmeit. Ezáltal nagy eséllyel az együttműködés is kialakult volna köztük, felvállalva a gyermekeik elhelyezésével kapcsolatos önálló döntés felelősségét.

A következő ügy kapcsolattartás újraszabályozása iránt indult. A felek alkalmi kapcsolatából született gyermeket kezdetől az édesanya nevelte, az apa rendszeresen látogatta. Az anya és a gyermek az anya szüleivel élt együtt. Még egyéves sem volt a gyermek, amikor a felek közti viszony már úgy megromlott, hogy az apa látogatásai alkalmával hangosan veszekedtek egymással, az anyai nagyszülő és a gyermek apja egyszer össze is verekedtek. A felek a rossz viszony ellenére a gyermekelhelyezésre irányuló perben egyezséget kötöttek a gyermek elhelyezéséről, a gyermektartásdíjról, és a kapcsolattartásról is. A kapcsolattartás helyszíne az anya kérésére a családsegítő központ kapcsolatügyelete volt, ahová az anya az egyezés értelmében – a kapcsolatügyelet működéséhez igazodóan – rendszeres időközönként köteles volt a gyermeket elvinni, és ahol az apa a gyermek hároméves koráig az anya jelenlétében látogathatta a gyermeket. A kapcsolattartás a semleges helyszín ellenére sem zajlott zökkenőmentesen. A felek továbbra is a kapcsolattartásokat és a gyermeket használták fel az egymással szembeni sérelmeik megtorlására. Az anya több alkalommal nem vitte el a gyermeket a kapcsolatügyeletre a gyermek betegségére hivatkozással, az apa pedig a pótlási időpontban nem jelent meg a láthatáson munkahelyi elfoglaltságra hivatkozva. A gyámhivatalnál végrehajtási eljárás is indult, melynek során mindkét felet figyelmeztették az egyezésben foglaltak betartására. A gyermek második életévének betöltése előtt az anya pert indított a kapcsolattartás újraszabályozása iránt, melyben elsődlegesen azt kérte, hogy a kapcsolattartás helyszíne ismét a szülei háza legyen, másodlagosan pedig azt, hogy a kapcsolattartás a saját lakóhelyéhez közelebb eső gyermekjóléti szolgálat kapcsolatügyeletén történjen. Az alperesi apa viszontkeresetével azt kérte, hogy a kapcsolattartások alkalmával megillessen az elvitel joga. Az újraszabályozott kapcsolattartás a gyermek érdekét és a szülők szempontjait is figyelembe véve határozta meg a kapcsolattartás helyszínét, gyakoriságát és időtartamát, azonban arra nem lehetett kihatással, hogy a peres felek ezután a láthatás idejét és körülményeit (a gyermek odavitele, átadása, az elmaradásról való előzetes értesítése a másik félnek stb.) ne az egymással szembeni indulataik levezetésére használják fel, hanem arra, hogy a gyermek és az apa közelebb kerüljenek egymáshoz, és bensőséges viszony alakuljon ki közöttük.

A perben a felek egyike sem tekintett jogvitaként az eljárásra, és a polgári per eljárási jogi eszközeivel nem is volt áthidalható az alperesi apának és a felperesi anya szüleinek konfliktusa.

Közvetítői eljárásban azonban, ahol lehetőség lenne akár a nagyszülők részvételére is, a sérelmek felszínre kerülésével és a nagyszülők bevonásával esélye lehetett volna a mindenkinek számára előnyös és a gyermek érdekeit szolgáló megegyezésnek, mellyel a konfliktus további mélyülése is elkerülhető.

A harmadik ügy szereplői korábban házastársak voltak, együttélésük idején a férj szüleinek házában laktak a szülőkkel együtt. Egy gyermekük született, majd kapcsolatuk elhidegülésük folytán, és a szülőkkel való együttlakásból adódó feszültségek következtében megromlott. A gyermekkel az anya volt otthon, de a súrlódások ellenére az apai nagyszülők sokat segítettek neki a gyermek gondozásában. Az anya szerette a gyermeket, ellátását is biztosította, de voltak olyan megnyilvánulások a viselkedésében, amelyek arra utaltak, hogy nem eléggé érett a gyermeknevelésre. A nyolc hónapos kislány körmeit kilakkozta, cumisüvegben kólát adott neki, és olyan módon foglalkozott, játszott vele, mintha játék baba lenne. Az apa reggeltől estig dolgozott, a gyermekkel alig találkozott, és nem vette

figyelembe társának arra vonatkozó igényét és kérését, hogy költözzenek külön a szülőktől. Amikor a gyermek hároméves volt, és már beszkott az óvodába, az anya az apa tudta nélkül elutazott a kislányával együtt az ország másik végében lakó édesanyjához, az apát erről egy írásbeli üzenettel értesítve. Az anyai nagymama egy másfél szobás lakásban élt a másik gyermekével, annak három gyermekével, valamint még egy rokonnal együtt. Ide vitte az anya a kislányt azzal a szándékkal, hogy ők is itt fognak élni. Az apa utánuk ment, megpróbálta rábeszélni a feleségét a kapcsolatuk helyreállítására, és a visszaköltözésre. Amikor ez nem sikerült, azzal az ürüggyel, hogy a kislányt sétálni viszi, beültette az autóba, és az anya tudta nélkül elvitte magával. Majd telefonon megkérdezte az anyát, hogy „Milyen érzés?”. Néhány hét elteltével az anya visszaköltözött a férjéhez és a kislányához. Ezt követően indult a házasság felbontására és a gyermek elhelyezésére irányuló per, mely folyamán az anya ismét az édesanyjához költözött, de a gyermeket már nem vitte magával, mert a bíróság ideiglenes intézkedéssel az apánál helyezte el. A perben mindkét szülő kérte a gyermek nála történő elhelyezését. Az anya a per előtt nem dolgozott, saját jövedelme nem volt, a per során elhelyezkedett az új lakóhelyén lévő munkahelyen, amit azonban pár hét elteltével otthagyt. Azt nem vette figyelembe, hogy másik munkahely nem volt számára kilátásban, és hogy szakképzettsége sem volt, erre tekintettel nem is nagyon válogathatott a munkahelyek között. Ezután az édesanyja nyugdíjából élt ő is. Mindennek ellenére meg volt győződve arról, hogy a gyermekről megfelelően tud gondoskodni, eltartását, lakhatását tudja biztosítani. Az apa pedig továbbra is úgy gondolta, hogy az ő feladata túlnyomórészt a pénzkeresés, és a szülei ezentúl is ellátják majd a gyermeket, ha a bíróság véglegesen nála helyezi el, ő pedig esténként, amikor hazaér a munkából, foglalkozik vele (többnyire ez közös játékot és a gyermek esti ágyba fektetését jelentette), ahogy ezt korábban is tette. A pszichológus szakértő mindkét szülőre vonatkozóan azt állapította meg, hogy a szülői attitűdök nem kellőképpen alakultak még ki, egyik szülő sem alkalmasabb a másiknál a gyermek nevelésére, az anyánál történő elhelyezést kizárólag azért javasolta, mert lánygyermekről volt szó. A bíróság ítéletével a felek házasságát felbontotta, a gyermeket az apánál helyezte el, mely döntés meghozatalánál súllyal értékelte, hogy a gyermek megszokott környezete az apai nagyszülők háza és, hogy anyai nagyanyját alig ismerte, hogy az óvodai gyermekközösségbe beilleszkedett, ezen túlmenően azt, hogy az anya édesanyjának másfél szobás lakásában annyian éltek, hogy még külön ágyat sem tudtak biztosítani a gyermeknek, valamint hogy az apának volt saját jövedelme. Mindezek alapján a gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődése az apánál látszott jobban biztosítottnak. Az ítéletet az anya is tudomásul vette, az elsőfokon jogerőre emelkedett.

Kapcsolatukban és a perben is mindkét fél éretlen, önállótlan, egymás érzelmi igényeit tekintetbe nem vevő hozzáállást mutatott, ugyanakkor érzékelhető volt, hogy közös gyermeküket mindketten szeretik, ragaszkodnak hozzá. Önállótlanáguk folytán azonban fel sem merült bennük, hogy közös életüket erős szülői támasz nélkül is megszervezhetik, az egyikük vagy másikuk szüleivel történő együttélésen kívül más megoldási lehetőség fel sem vetődött bennük.

A perben csupán a kialakult helyzet alapulvételével lehetett jogi döntést hozni, a jog eszköztára nem alkalmas arra, hogy a *feleket kimozdítsa rögzült eredeti hozzáállásukból és képessé tegye őket* mindkettejük számára kedvező *megoldási lehetőségek felismerésére*.

A közvetítői eljárásban azonban ráébredhetnek a felek arra, hogy a kialakult helyzet alapján meghozott bírósági döntésnél kedvezőbb helyzetet is teremthetnek azáltal, hogy életük irányítását és a döntés felelősségét maguknál tartva, a szüleikre való hagyatkozáson felülemelkedve, saját kreativitásukat használva hoznak döntést.

A családjogi perekben belül nemcsak a kapcsolattartás és gyermekelhelyezés iránti perekben lehet nyomon követni a felek közötti játszmákat, hanem például gyermektartásdíj

iránti perekben is. A következő ügyben az anya kérte a gyermektartásdíj felemelését a külföldön tartózkodó apával szemben. A felperes nem tudta, amikor a pert megindította, hogy az apa külföldön van, a belföldi lakcímét adta meg, ahol az alperes apja (apai nagyapa) vette át az idézést, és mint meghatalmazott jelent meg az ügyben tartott tárgyalásokon. A gondot eljárásjogi szempontból az jelentette, hogy a meghatalmazást fénymásolatban csatolta, eredeti aláírások nélkül, ezért többször is fel kellett hívni arra, hogy szabályszerű meghatalmazást nyújtson be. A per során nem volt hajlandó elárulni, hol tartózkodik és dolgozik a fia (tehát a perbeli gyermek apja), kijelentette, hogy fogalma sincs róla. Végül becsatolt egy olyan meghatalmazást, amelyen már szerepelt a fia eredeti aláírása. Bírói kérdésre elmondta, hogy megküldte a meghatalmazást a fiának postán, aki aláírva visszaküldte, de ennek ellenére továbbra is letagadta, hogy tartja vele a kapcsolatot, és hogy tudja, hol van. A meghatalmazás azonban továbbra sem felelt meg az alakszerűségi követelményeknek, ezért a nagyapa nem járhatott el a fia képviseletében a perben. A per során a tárgyalásokon a felperes nem jelent meg, de a felek közötti rendkívül ellenséges viszonyra az alperes édesapjának magatartásából is lehetett következtetni, aki a felperessel szembeni indulatait a „fia helyett és nevében” nem mérsékelte az eljárás során. Az ismeretlen helyen tartózkodó alperes részére ügygondnokot kellett kirendelni, majd a pert ítélettel be lehetett fejezni.

Jogi szempontból az ügyben döntés született¹¹⁷, de a felek és az egész család valódi problémájának nem ilyen egyszerű a megoldása, és az ezzel a perrel nem zárult le. A felek távollétében a perbeli *közvetlen kommunikáció nem valósult meg*, ennek ellenére a jogvita háttérében *felzűlő indulatok* a bírósági tárgyaláson mégis *felszínre kerültek*, azaz a perben jogvitára csupaszított konfliktus – annak ellenére, hogy a bíró által meghozott döntés jogi döntés – akkor sem feltétlenül tartható kizárólag jognyilatkozatok keretei között a perben, ha a felek nincsenek személyesen jelen.

Az utolsó példaként említendő ügy előzménye az volt, hogy a peres felek bontóperük során egyezséggel rendezték akkor hároméves gyermekük anyánál történő elhelyezését és a kapcsolattartásának kérdését is. Az egyezés jóváhagyását követő harmadik hónapban az anya pert indított a kapcsolattartás újraszabályozása iránt. A keresetét azzal indokolta, hogy az apa ugyan mindig megjelenik – a korábbi egyezésben meghatározott időpontok szerint – a gyermekért, azonban soha nem egyedül megy, és mindig minősíthetetlen hangnemben beszél vele a gyermek előtt, sőt le is köpdösi, a kislány pedig fél tőle. Előadta, hogy a gyermek csúnya beszédet tanul a kapcsolattartások alkalmával. Hivatkozott arra is, hogy a gyermek nem alszik az apánál, így mindig fáradtan kerül vissza hozzá, és gyakran a szomszédban játszik, amikor az apánál van. A korábbi, házasság felbontása iránti perben az egyezés megkötésére tekintettel a bíróság bizonyítási eljárást nem folytatott le, azonban a kapcsolattartás újraszabályozása iránti ügyben a felperes állításaira tekintettel, a gyermek érdekét szem előtt tartva a bíróság részletesen meghallgatta a peres feleket, tanúbizonyítást folytatott le, és pszichológus szakértőt rendelt ki az apa, az anya és a gyermek vizsgálatára. Az ügyben tartott tárgyalások során érzékelni lehetett az anya megnyilvánulásából a volt férje iránti haragot, feldolgozatlan sérelmeket, és hogy tulajdonképpen ez motiválta a per megindítására, a gyermek és az apa kapcsolattartásának újraszabályozása csupán ürügy volt, annál is inkább, mert a saját maga által korábban megkötött egyezséget nem találta elfogadhatónak alig két hónap elteltével. A bontóper óta eltelt idő alatt az apa több alkalommal a gyámhivatalhoz fordult a kapcsolattartás végrehajtása iránt, mert az anya nem tette lehetővé jogának gyakorlását. A második per során az anya végig agresszíven viselkedett az apával szemben, többször figyelmeztetni kellett a tárgyalás rendjének betartására. Az anya

¹¹⁷ Bár a meghozott ítélet végrehajthatósága kétséges.

szülei tanúkenti meghallgatásuk során szintén agresszíven viselkedtek az apával szemben. A pszichológus szakértő szakvéleménye szerint az anya az apával kapcsolatos sérelmei feldolgozására teljességgel képtelen, a gyermeket igyekszik minden erővel és eszközzel magához kötni, ezért a gyermek minden olyan megnyilvánulását jutalmazza, ami az apa elutasítását eredményezheti. A „máshol aludni nem tudást” csaknem feltételes reflex szintjén igyekszik a gyermekben kialakítani, sőt tartani lehet attól, hogy az apa iránti félelmet is a gyermekbe szuggerálja. Azt is megállapította a szakvélemény, hogy a gyermek saját félelmi reakciókat nem mutat az apával szemben, bár az anya utal erre. A szakvélemény leszögezte, hogy a kapcsolattartás szabályozásának megváltoztatására pszichológiai indok nincs, ezzel szemben a kapcsolattartás kikényszerítése a gyermek személyiségfejlődésére inkább pozitív hatású lehet, mielőtt az anya teljes elidegenítési törekvése célt ér. A szakértő a vizsgálat során megállapította azt is, hogy amikor a gyermek csúnyán beszél, az anya verbálisan ugyan figyelmezteti, hogy ilyeneket nem szabad mondani, de lényegében babusgatással, mosollyal támogatólag ráerősít a gyermek viselkedésére, amit a gyermek pontosan érzékel. Az újr szabályozás iránti perben meghozott – másodfokon jogerőre emelkedett ítéletével – a bíróság az apa kapcsolattartási jogát nem korlátozta.

A peres felek rossz viszonya, az anya minősíthetetlen magatartása, a gyermekhez és az apához való viszonyulása a per során nem változott, és valószínűleg az ítélet hatására sem következett be semmiféle változás e téren. Továbbra is kérdéses, hogy a kapcsolattartás szabályozás szerinti biztosítása az apa részére a gyakorlatban megvalósul-e, és amennyiben sikerül is kikényszeríteni, az e körüli huzavona a gyermek személyiségfejlődésére nincs-e károsabb hatással, mint amilyen előnyökkel jár az apával való rendszeres kapcsolattartás.

A polgári per ebben az esetben is csupán jogi választ adott a perben a felek jogvitájaként megjelenő, de ténylegesen nem jogvitát jelentő konfliktusára, és a peres eljárás során nem volt (mert nem is lehetett) esélye annak, hogy a feleket együttműködővé tegye, az anyát jobb belátásra bírja, és közreműködjön a felek viszonyának lelki szempontból való rendezésében.

A példaként felhozott ügyeket úgy válogattuk, hogy be tudjuk mutatni, az egyes esetekben milyen szempontból lett volna esélye közvetítői eljárásban megoldásra jutni, utalva arra, hogy mindegyik esetben más és más – a mediációs eljárás kínálta – lehetőségre lehetett volna építeni a konfliktushelyzet kezelése során. Az utolsó ügyet pedig azért említettük, hogy a közvetítői eljárás korlátait se hagyjuk figyelmen kívül, ebben az ügyben ugyanis – a pszichológiai szakvéleménnyel alátámasztottan – az egyik fél olyan mértékben mutatkozott képtelennek felülemelkedni a sérelmein, melynek kezelése vélhetően meghaladja a mediációs eljárás kereteit, feltehetően csak pszichoterápiával változtatható meg. A dolgozat e pontján visszautalunk az én-állapot modell elemzésénél már említett azon Bernétől származó megállapításra, miszerint nem létezik „éretlen személy”, csupán olyan emberek vannak, akikben a Gyermek nem helyénvaló módon vagy természetlenül kerekedik felül, de ezeknek az embereknek is van teljes, jól strukturált Felnőttjük: mindössze fel kell fedni és aktivizálni. Ez a felfedés és aktivizálás az eljárás korlátaira tekintettel nem minden esetben valósulhat meg a mediáció keretei között, de nem zárja ki annak lehetőségét, hogy terápiában megvalósítható legyen.

A peres felek a bírósági közvetítői eljárásba – akár közös kérelemre, akár bírói kötelezésre történik az első megbeszélésen megjelenésük – ugyanebben a felállásban érkeznek meg, vagyis a harmadik személyben (mediátor) először a Megmentőt látják, aki helyettük fog döntést hozni ügyükben, mely elvárás természetesen abból a saját meggyőződésükből következik, hogy amint a harmadik személy meghallgatja őket, számára is rögtön egyértelmű lesz, kinek van igaza (mindegyik fél belső meggyőződése, hogy neki van igaza), és az igazságot képviselő fél szövetségésévé válva felkarolja támogató fellépésével a

másik legyőzését, és az „igazság” érvényre juttatását. A felek a mediátorban nemcsak a Megmentőt, hanem a Szülőt is látják, mégpedig a jó szülőt, aki a döntés felelősségének súlyát vállukról levéve megoldja a konfliktust. A mediációs eljárásban azonban – a pertől eltérően – lehetőség van arra, hogy a felek képessé váljanak felvállalni a konfliktus kialakulásával kapcsolatos felelősségüket, ennél fogva kimoszuljanak a drámaháromszögből, majd pedig a döntést is saját maguk Felnőttként hozzák meg. A mediációs eljárás tehát teljes mértékben megkívánja tőlük a Felnötti magatartást, és nem kell megküzdeniük azzal az ellentmondással, hogy részben Felnőttként, részben Gyermekként vegyenek részt az eljárásban, hiszen a döntés meghozatala a kezükben van, így fel kell, hogy adják Gyermeki hozzáállásukat, valamint a Szülői szerepkör bíróra vetítését.

A per és a mediáció különbsége¹¹⁸ tehát elsősorban nem abban áll, hogy a perben a bírói döntéshozó szerep folytán a felek felelőssége végig háttérbe szorul, hanem abban, hogy a peres szituációban feloldhatatlan ellentmondás van a felektől megkívánt hozzáállásban, mert az eljárás kezdettől Felnötti viselkedésre predesztinálja őket, a döntéshozói szerep és felelősség bíróra ruházása pedig tőlük végig Gyermeki magatartást vár el és támogat. A per tehát nem mozdtítja ki a feleket sem a Gyermek - Szülő pozícióból, sem a drámaháromszög rögzült szerepeiből, ugyanakkor a feleknek azt is tudomásul kell venniük, hogy mindezekről függetlenül a per – a fent írtak szerint – azt az elvárást támasztja a felekkel szemben, hogy Felnőttként vegyenek részt a peres eljárásban. Bár a peres eljárásban a felek mindegyik én-állapota megnyilvánul (vagy megnyilvánulhat), maga az eljárás, valamint a bíró szerepköre és eszközei nem alkalmasak arra, hogy a bernei értelemben vett – előzőekben részletezett – szerződés (mely a kiindulási drámaháromszög helyzetet átalakítja autonómia háromszöggé) létrejöjjön. A peres eljárásban a felek részéről ennek az átalakításnak a felvállalása így nem történik meg, ebből adódóan pedig a per során (beleértve az ítélet végrehajtásával kapcsolatos ellenállásaikat is), az én-állapotaik rendszertelenül, az ebből adódó ellentmondások felismerése nélkül nyilvánulnak meg.

A közvetítói eljárás során azonban – a tranzakció-analízis szerint értelmezett – szerződés megkötése segíti a feleket abban, hogy kialakuljon önálló, döntéshozói felelősségük és azt vállalják is fel. Ez a szerződés a közvetítói eljárásban nem a terapeuta és a kliens szerződése, hanem a felek közötti viszonyban formálódik és köttetik meg, és abban a közvetítő is részt vesz, aki a folyamatért vállal felelősséget. A szerződés létrejötte már önmagában egy több lépcsőből álló folyamat eredménye, melyben az első lépés, hogy a felek tájékoztatást kapnak a közvetítói eljárás lehetőségéről és szabályairól (a bírótól illetve a közvetítőtől), majd közösen benyújtott kérelmükre - kötelezés esetén a közösen választott bírósági közvetítőhöz fordulásuk következtében- az ülésre szóló meghívó szövege is eszközül szolgál a felelősségvállalásuk szükségességének tudatosításához. A közvetítói ülésen pedig az eljárást megindító nyilatkozat aláírásával – és ezáltal a benne foglaltak iránti elköteleződéssel – szó szerint létrejön az a szerződés, amely már kellő alapot adhat ahhoz, hogy a felek ebben az eljárásban Felnőttként vegyenek részt, tehát hogy ez az én-állapotuk kerüljön előtérbe, és vezesse őket a megállapodás megkötése felé.

Mindebből következően a mediáció bírósági bevezetése arra is alkalmas és használható – a perek folyamatába illesztése következtében szükségszerű is, mivel a bevezetésével előidézett változások az egész rendszerre kihatással vannak –, hogy a perbeli részvétel ezen ellentmondása – azaz a keresztezett tranzakciók – valamiképpen feloldható vagy elkerülhető legyen, akár a peres eljárás szabályainak módosítása folytán.

¹¹⁸ A dolgozat terjedelmi korlátok miatt nem tér ki a per és a mediáció közötti különbségek minden szempontból történő elemzésére, pl. a bíró és a mediátor szerepe közötti különbségre, az eljárási szabályok különbözőségére. Ezekről bővebben ld. pl.: Alternatív konfliktusmegoldási lehetőségek a szervezetek gyakorlatában – doktori értekezés Szerző: dr. Varga Szabolcs Sopron 2009 113-116.oldal

Ennek egyik útja lehet, ha idővel – a bírósági közvetítés elterjedésével – egyes pertípusokban a felek személyes meghallgatása kizárólag a mediátor feladata lesz, ilyen módon a felek a konfliktushoz kapcsolódó sérelmeiket a közvetítói eljárás során adhatják elő, vagyis Gyermeki én-állapotukat kizárólag ebben az eljárásban nyilvánítják meg, ebből következően pedig a bíró feladata szó szerint csak a jogvita eldöntése – már amennyiben a mediációs eljárás megállapodás szempontjából nem vezet sikerre, de ez esetben is a felek meghallgatása révén mindenképpen előmozdítja az álláspontjaik merevségéből való elmozdulást, az indulataik levezetését, érzelmeik előadását, és legfőképpen a keresztezett tranzakciók kezelését, tehát végső soron a konfliktus megoldását –, illetve amennyiben a közvetítói eljárásban megkötött megállapodásuk jóváhagyását a felek kérik a perben, a bíró dolga az egyezséget jóváhagyni, ezáltal végrehajthatóvá tenni a megegyezésben foglaltakat.

A másik út – mely a keresztezett tranzakciók problémáját kiküszöbölné –, az lenne, ha a bíró a perbe bevitt konfliktust, de legalább a jogvitát tekintve teljes mértékben Szülőként lenne jelen, azaz például nem a feleket terhelné a bizonyítás, hanem a bíró „utánajárna” az állított tények igazságtartalmának, valamint a bíró által meghozott ítélet minden esetben morális állásfoglalás és egyben nevelő célzatú intézkedés lenne, azonban ez az út valószínűleg már nem járható, mivel egy korábbi társadalmi fejlettségi szinthez való visszatérést jelentene, és felvetné annak a kérdését is, hogy a bíró – mint Szülő – nemcsak az általa lefolytatott eljárást, hanem egész személyiségét tekintve alkalmas-e ennek a Szülői szerepkörnek a betöltésére.

A keresztezett tranzakciók problémájának megoldására tehát a peres eljárás szempontjából az jöhet szóba, ha a perben a keresztezett tranzakció eleve meg sem jelenik, a bíró feladatköre teljesen elválik a helyzetnek ilyen fajta kezelésétől, és a per teljes mértékben a jogvita eldöntésének színterévé válik. Ehhez lehet a bíróságon kívüli közvetítésnél hatékonyabb eszköz a bírósági közvetítés, mely – a bíróságon kívüli közvetítésre vonatkozó, jogszabályban nem rögzített szakmai szabályok egy részének változatlan átvételével, egy részének viszont a megváltoztatásával – a bíróságon kívüli közvetítéstől markánsabban elkülönülhet és speciális eljárássá válhat.

5. A bírósági közvetítés, mint „speciális” eljárás

2012. július 24. napjától a Kvtv. nevesíti a közvetítés új formáját, a peres vagy nemperes bírósági eljárás felei által igénybe vehető bírósági közvetítést.¹¹⁹

A bírósági közvetítés bevezetésének indoka sem a módosító törvény általános, sem részletes indokolásából nem tűnik ki, a törvény indokolása egyetlen helyen sem utal a közvetítésre vonatkozó szabályok változására. Talán ez is az oka annak, hogy a bírósági közvetítés a mai napig nem rendelkezik egyértelmű definícióval, és nincsenek szempontok, amelyek alapján elhatárolható a bíróságon kívül zajló közvetítéstől. Feltehetően a nem egyértelmű jogalkotói akarat vezetett oda, hogy a bírósági közvetítésről, annak céljáról és tartalmáról igen eltérő értelmezések születtek, melyek egy része a bírósági közvetítói eljárás ingyenessége köré szerveződik.¹²⁰ Az elhatároláshoz a Kvtv. normaszövege sem nyújt segítséget, hiszen nagyrészt csupán azt taglalja, hogy mely Pp. és Kvtv-beli szabályok nem alkalmazhatók a bírósági közvetítói eljárásban, ezen felül néhány eljárási szabályt tartalmaz,

¹¹⁹ A 2012. évi CXVII. tv-el a Kvtv-be iktatott IV. fejezet

¹²⁰ Pl.: <http://www.jogiforum.hu/forum/33/15124>: A bírósági közvetítés: „... egy kísérlet lehet, amely a szegények és nincstelének joghoz való hozzáférését biztosíthatja a bonyolult és kiszolgáltatott per lefolytatása helyett”, illetve: „Ingyenes bírósági közvetítés a legszegényebbek és hajlék nélküliek óriási lehetősége a joghoz való hozzáféréshez.”

valamint rögzíti, hogy bírósági közvetítői tevékenységet közvetítői szakmai képzést elvégzett bírósági titkár, bíró¹²¹ és rendelkezési állományba helyezett bíró¹²² végezhet.¹²³

A bírósági közvetítésre vonatkozó részletszabályokat az OBH Elnöke 2012. november 24. napjától utasításban határozza meg¹²⁴. Az utasítások az igazgatási feladatokon túl szabályozzák a bírósági közvetítővé kijelölt bírósági titkár munkaköri leírásának főbb tartalmi elemeit, a bírósági közvetítés koordinációját és a bíróságok tájékoztatási kötelezettségét, de olyan eljárási szabályokat, melyek alapján a bírósági közvetítés különös szabályai megállapíthatók lennének, nem.

Az Országos Bírósági Hivatal megfogalmazása szerint a bírósági közvetítés azon felül, hogy a közvetítésre vonatkozó általános jellemzőkkel rendelkezik, ahhoz is segítséget nyújt, hogy a per megindulásakor, illetve a per folyamán bármikor, (fellebbviteli eljárásban is) gyorsan, hatékonyan rendezhető legyen a jogvita.¹²⁵ E szerint a bírósági közvetítés az általános közvetítői eljárásra irányadó szabályok szerint a bíróságon közvetítői szakmai képzést elvégzett és az OBH elnöke által közvetítésre kijelölt bíró vagy bírósági titkár által lefolytatott olyan nemperes eljárás, melynek előfeltétele, hogy a felek között per vagy nemperes eljárás legyen folyamatban.

a) Iratkezelés és titoktartási kötelezettség

A közvetítés bírósági rendszerbe történő integrálása és – „lajstromozás szempontjából”¹²⁶ – nemperes eljárásként történő meghatározása részletes szabályozás hiányában számos megoldandó gyakorlati problémát vet fel. Míg a bíróságon kívüli közvetítésnek pontosan meghatározott ügyviteli (ezen belül iktatási, ügyirat-kezelési) szabályai nincsenek, addig a bírósági közvetítésre, a BÜSZ¹²⁷-ben meghatározott kivételekkel a bírósági ügyvitel szabályai irányadók. Az ügyviteli szabályok alkalmazásával azonban sérül a közvetítők szakmai képzésén különös jelentőséggel kiemelt és hangsúlyozott azon alapelv¹²⁸, hogy a közvetítésre vonatkozó iratok és adatok titkosak, azokat a közvetítőn kívül más nem láthatja. A BÜSZ 75/A § (1) bekezdése bírósági közvetítéses ügyekben ugyan kizárja a BÜSZ azon 3.§-ának alkalmazását, mely szerint a bírósági ügy iratát a kezelő-, tájékoztatási vagy ügyfélszolgálati iroda (a továbbiakban: iroda) kezeli, de ugyanakkor alkalmazandónak írja elő a BÜSZ 24. § (1) bekezdését, azaz azt a szabályt, hogy a bírósághoz érkezett iraton – az irat valamennyi példányán és mellékletén, az irat felzetén vagy az első oldalán, elektronikus úton érkezett irat kinyomtatott példányán – az iroda az érkezés napján bélyegzővel, jól olvashatóan feltünteti a bíróságot, az ügyszámot, az érkezés évét, hónapját és napját. E § ezen felül külön előírja, hogy az adatokat a lajstromvezető az irat első példányán aláírja. A szabályozásból az a következtetés vonható le, hogy a bírósági közvetítői ügy érkeztetését – ahogyan azt a bíróságokon végzik is – a lajstromiroda végzi, de azt követően a közvetítő kezeli.

Ahhoz azonban, hogy a közvetítés iránti kérelmet a bíróságon érkeztesse és ügyiratszámokkal lássa el, az irodai alkalmazottnak meg kell ismernie a kérelem tartalmát (annak érdekében, hogy eldöntse, bírósági közvetítői ügyként iktatandó-e), majd a szignálásra

¹²¹ 2014. március 15-től - 2013. évi CCLII. tv. 105. § (15) bekezdéssel beiktatott rendelkezés

¹²² 2013. április 2. napjától – 2013. évi XX tv. 12/a §

¹²³ Kvtv. 38/A és 38/B §-ai

¹²⁴ Az Országos Bírósági Hivatal elnöke 20/2012. (XI. 23.) OBH utasítása – hatályos 2012. november 24-2014. július 11. között és Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása – hatályos 2014. július 12-től

¹²⁵ <http://www.birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitoi-eljaras>

¹²⁶ BÜSZ 75/A § (2) bekezdés a) pontja

¹²⁷ 14/2002 (VIII.1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól

¹²⁸ Kvtv. 26. §

jogosult vezető látja az iratot, aki az ügyelosztásra vonatkozó szabályok alapján kiosztja az ügyet a bírósági közvetítőre. A kérelem titkosan történő kezelése így az ügyirat bírósági közvetítőhöz történő érkezéséig nem biztosítható.

A bírósági közvetítő az eljárása során nemcsak e-mail vagy telefon útján, hanem postai úton is tartja a kapcsolatot a felekkel. Utóbbi esetben a titkosság ismét sérül, hiszen a közvetítő által a felek számára megírt és elküldésre szánt iratot (pl. meghívó az ülésre, egyoldalú kérelem esetén a másik fél megkeresése stb.) – hacsak nem a közvetítőre hárul feladatként az irat borítékba tétele, a boríték megcímzése, a vétívek kitöltése és a küldemény bírósági postázók részére történő átadása is – a közvetítőtől származó utasítás alapján a leírási feladatokat ellátó bírósági alkalmazott végzi, megismerve ezzel az iratok tartalmát.

A bírósági közvetítői feladatokat ellátó bíró vagy bírósági titkár szakmai munkájának kötelező értékelése pedig az értékelést végző személy részére teszi indokolttá az iratokba történő betekintés engedélyezését. Felmerülhet továbbá az iratbetekintés szükségessége a panaszügyek intézésével kapcsolatosan is. És iratbetekintés nélkül lehetetlen megszervezni az ügyfelek értesítését és a bírósági közvetítő helyettesítését is betegsége vagy egyéb okból történő távolléte esetén.

Az iratkezeléssel kapcsolatos fenti ellentmondások feloldására célszerű lenne azt a szabályozást kialakítani – mely már részben gyakorlathoz igazodik –, hogy a titkosság követelménye csak bizonyos, a közvetítés során keletkezett iratokra vonatkozzon, nem a teljes közvetítői iratanyagra. Ennek megfelelően a kezdőirat, a közvetítő által küldött iratok¹²⁹, valamint azok a beadványok, melyeket az ügyfelek postán küldenek, illetve az e-mail-es levelezés (annak mellékletei), valamint a közvetítő és a felek közötti telefonbeszélgetésről készült hivatalos feljegyzések¹³⁰ és a megállapodás a Pkm. számú aktában iktatásra kerüljenek, és így a szigorú titkosságra vonatkozó követelmény a polgári iroda iktatást végző tisztviselőjére, a szignálásra jogosult vezetőre, a közvetítői iratok postázására kijelölt tisztviselőre, valamint a koordinátorra ne álljon fenn, tehát ezek a személyek betekinthessenek ezekbe az iratokba. Az iratokba betekintésre jogosult személyeket a titoktartási kötelezettség ugyanúgy terheli, mint a bírósági közvetítőt, így a titoktartás követelménye nem sérül.

A közvetítői eljárás során azonban keletkeznek olyan iratok is, melyek tekintetében a titkosan kezelés fenntartása szükséges, ilyen például az üléseken készült feljegyzés és megállapodás-tervezet. Célszerű volna ezeket az iratokat a Pkm. aktától külön kezelni és elzárva tartani, de olyan módon, hogy a közvetítő számára az ügyvel történő beazonosíthatósága egyértelmű legyen, ebből adódik az a javaslat, hogy ezeket az iratokat a Pkm. ügyszámukkal és az ügyfelek nevével ellátva – hasonlóan, mint az egyéb bírósági iratoknál a pótkörítő – kizárólag a közvetítő kezelje, beleértve az iratokra az ügyszám és az ügyfelek nevének fellevezetését is.

A közvetítésre vonatkozó íratlan szakmai szabályok és az eljárásjogi szabályok közötti ellentmondás kapcsán felmerült gyakorlati probléma a mediátor titoktartási kötelezettségének további aspektusaként, hogy a felek között folyamatban levő, vagy később indult perben tanúként meghallgatható-e a közvetítő (így a bírósági közvetítő is). A közvetítői szakmai

¹²⁹ A dolgozat készítői által készített, a bírósági közvetítő által felhasználásra javasolt iratminták tervezetét a dolgozat 1-8. sz. mellékletei tartalmazzák.

¹³⁰ Az ügyféllel a közvetítő által folytatott telefonbeszélgetésről azért szükséges hivatalos feljegyzést készíteni, mert annak tartalma – és így a közvetítő visszaemlékezése a beszélgetésre -a közvetítői ülésen fontos lehet (gyakori például az ügyfelek általi időpont módosítási igény telefonon történő bejelentése az ülésre vonatkozóan), de a közvetítői ügy befejezése szempontjából is lehet jelentősége – főként a dokumentáltság és visszakereshetőség szempontjából (például, ha valamelyik fél azt közli, hogy befejezettek tekinti a közvetítői eljárást). Ugyanilyen szempontok alapján lényeges az e-mail-es levelezést is az aktában kezelni, hiszen jelenleg bírósági elektronikus akta még nem létezik, így a közvetítő számára nehézkes – és bizonyos ügymennyiségnél lehetetlen - minden ülés előtt a levelezőprogramban visszakeresni az ügyfelekkel folytatott levelezést.

képzéseken rendszeresen elhangzik, és a közvetítők többsége az ügyfeleinek is hangsúlyozza, hogy az eljárás bizalmi jellege folytán a közvetítő tanúként semmilyen körülmények között sem hallgatható ki. A Kvtv. 26. § (1) bekezdése azonban úgy rendelkezik, hogy a közvetítőt – ha törvény másként nem rendelkezik – titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tény és adatot illetően, amelyről a közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást. A Pp. 170. § (1) bekezdésének c) pontja alapján pedig a közvetítő – amíg ezzel ellentétes jogszabályi rendelkezés nem születik – a tanúvallomást nem tagadhatja meg, ha az érdekelt e kötelessége alól felmentette, azaz a felek részére a titoktartás alóli felmentést megadták.

Míg a kötetlen és eljárásjogilag kevésbé gúzsba kötött közvetítői eljárásban a felekkel való kommunikáció gyakorlatilag bármilyen módon (telefon, e-mail, fax, chat stb.) megvalósulhat, addig a bírósági közvetítői eljárásban – különösen azt követően, hogy a 2014. március 15. napja óta a bíró kötelezheti a feleket arra, hogy kölcsönösen együttműködve forduljanak közvetítőhöz és vegyenek részt az első közvetítői megbeszélésen, és ennek elmulasztásához szankciók¹³¹ is járulnak – indokolt a közvetítő által küldött egyes iratok (pl. első közvetítői megbeszélésre szóló meghívó) kézbesítése megtörténtének igazolása. Szabályozás hiányában azonban a bírósági közvetítők maguk döntenek el, hogy milyen módon érintkeznek a felekkel, és, hogy a kapcsolattartást dokumentálják-e, és ha igen, milyen módon. Célszerűnek látszik az ülésre szóló meghívót vétívvel kiadni, mert bár az átvételéhez (és annak megtagadásához) joghatás nem fűződik, a közvetítőnek – főként bírói kötelezés esetében, amikor a felfüggesztés időtartama két hónap – tájékozódnia kell arról, hogy amennyiben a felek (vagy egyik fél) az ülésen nem jelenik meg, egyáltalán volt-e tudomása az ülés időpontjáról (például, ha nem megfelelő a lakcím, mert „ismeretlen” jelzéssel érkezik vissza a vétív), ha telefonszám és e-mailcím egyébként nem áll a közvetítő rendelkezésére az ügyfél eléréséhez.

b) A bírósági közvetítő iratokhoz és bírósági adatokhoz történő hozzáférési jogosultsága és munkakapcsolata a bíróval

Semmilyen formában nem szabályozott a bíró és a bírósági közvetítő kapcsolattartása, illetve a bírósági közvetítő bírósági ügyadatokhoz való hozzáférése sem, pedig a bírósági közvetítőnek ahhoz, hogy eldöntse, van-e hatásköre az ügyben eljárni, eljárása minden szakaszában tudnia kell, hogy a felek között van-e (még) per vagy nemperes eljárás folyamatban.¹³² Előfordult olyan eset is, hogy a közvetítői eljárás igénybevitelére kötelezett ügyfelek egyike az első megbeszélésre kitűzött időpont előtt távoltartó határozat hatálya alá került, mely tényről a bírósági közvetítőt ugyan tájékoztatták, de a távoltartást elrendelő határozatot nem csatolták. Amennyiben a közvetítő a bírósági ügyadatokhoz hozzáfér, az ehhez hasonló bejelentések esetén közvetlenül adatokat szerezhet a lajstromadatokból, és az adatoknak megfelelően tudja szervezni az ülések időpontját.

Indokolt lenne, ha a bírósági közvetítőnek lenne közvetlen tájékoztatási lehetősége a bíró felé, mert a tapasztalatok szerint az ügyfelek számára nem válik élesen ketté a peres eljárás a bírósági közvetítői eljárástól olyan értelemben, hogy megértsék, utóbbinak titkossága miatt a közvetítő semmiféle tájékoztatást nem adhat a bírónak. A gördülékenyebb ügymenetet és a per hamarabb történő folytatását (vagy befejezését) segíthetné elő – anélkül, hogy a felek önállóságát az önkéntesség és a döntéshozatal tekintetében megsértené –, ha bírói kötelezés esetében a közvetítő a kitűzött időpontról tájékoztathatná a bírót, és arról is, hogy azon a felek megjelentek-e, valamint a közvetítői eljárás megindult-e. A bírósági közvetítő ugyan a felek

¹³¹ Pl. Pp. 8. § (6) bekezdés

¹³² BÜSZ 75/A § (2) bek a) pont

részére a fentiekről igazolást ad, azonban a bíró korábban értesülhetne az igazolásban foglaltakról, ha a közvetítő tájékoztatja róla, mint ha a felek csatolják be a peres iratokhoz.

A közvetítői eljárás rugalmassága és a bírósági eljárások szigorú szabályozottsága az ügyfelekkel való kapcsolattartás szempontjából felveti azt a kérdést is, hogy milyen esetekben kell eredeti aláírást megkövetelnie a közvetítőnek a felektől. Megoldást jelenthet – mivel egyik szempont sem sérül –, ha a felek kérelmeiket (beleértve a bírósági közvetítői eljárás iránti kérelmüket is) eredeti aláírás nélkül is előterjeszthetik (e-mail útján) – alapul véve ehhez a közvetítői törvénynek a felek személyes és együttes jelenlétére vonatkozó szabályait –, és a bírósági közvetítő eljárása során a felektől két esetben követel meg eredeti aláírást: az eljárást megindító nyilatkozat aláírásakor és a megállapodás aláírásakor.

Az ügyirat ismerete kapcsán ellentmondás van a hatályos OBH utasítás¹³³ és a közvetítői szakmai irányelvek között. A bírósági közvetítő munkaköri feladatai között rögzítették a bírósági közvetítői eljárásra alkalmas ügyek válogatásában való részvételt¹³⁴. Ezzel szemben következetesen hangsúlyozott közvetítői szakmai alapelv, hogy a bírósági közvetítő ne ismerje a peres iratokat. A bírósági közvetítéshez született segédanyagok egyértelműen megfogalmazzák, hogy a közvetítő a peres iratokba ne tekintsen bele, és a peres iratokról kizárólag akkor lehet tudomása, ha a felek közös egyetértéssel peres iratokat mutatnak be neki, és csak a felektől szerezhet be minden információt a peres iratokról.

Mivel a bírósági közvetítés egyik specifikuma éppen annak „jogi” többlete lehet, és mivel a polgári perből „érkező” felek a fentebb kifejtettek szerint nem értékelik és érzékelik külön eljárásnak a bírósági közvetítést, és a közvetítőről feltételezik, hogy ismeri az ügyüket, ezért az OBH utasításban foglaltak elősegítik a bírósági közvetítés bíróságon kívüli közvetítéstől való elkülönülését. Ha ugyanis a közvetítői eljárás igénybevételenek előzetes feltétele per (vagy nemperes eljárás) folyamatban léte, és ha a bírósági közvetítők jogvégeztek, valamint a felek a megállapodásuk jogilag végrehajtható részét a perben megkötött egyezség formájában jóváhagyathatják a bíróval, nem lehet szakmailag kifogásolható, ha a bírósági közvetítő megismeri a peres iratok tartalmát már azelőtt, hogy a felek bemutatják volna részére vagy a felekkel találkozott volna.

Utóbbi érvelés mellett hozható fel például, hogy azokban a perekben, melyekben több fél áll egymással szemben¹³⁵, sőt esetleg beavatkozók is szerepelnek a perben¹³⁶, a közvetítő az első megbeszélésen a megjelent felek neve alapján beazonosíthatja a perbeli felállásukat (mivel a bírósági közvetítés iránti kérelemből nem feltétlenül derül ki, kik állnak ellentétes oldalon), és azonnal meghatározhatja a megfelelő ültetési rendet, gyorsítva ezzel az eljárást. figyelembe kell venni is, hogy a felek értékelik azt, ha a vitájukat nem kell előlről előadniuk, hiszen a perben ezt már megtették, és a bírósági közvetítés – bár elkülönül a pertől,

¹³³ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása

¹³⁴ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása 7. § (2) bekezdés:

A bírósági közvetítővé kijelölt bírósági titkár munkaköri leírása tartalmazza különösen:

a) a bírósági közvetítői eljárásra alkalmas ügyek válogatásában való részvételt (...)

¹³⁵ Egy másik bírósági közvetítői ügyben öt peres fél vett részt: a két felperes, akik a perbeli ingatlan vásárlói voltak, a három alperes közül kettő – mint az ingatlan tulajdonosa – eladóként vett részt a jogviszonyban, a harmadik alperes pedig az ingatlan haszonélvezője volt. A közvetítői ülésen megjelent a két felperes és jogi képviselőjük, valamint az alperesek közül ketten. A peres felek kettőnél nagyobb számára tekintettel a perbeli állásuk előzetes ismerete – melyet az általuk csatolt iratokból lehetett tudni- megkönnyítette az ültetési rendet, vagyis a közvetítői ülés nem húzódott el már a legelején amiatt, hogy a bírósági közvetítő megpróbálta tisztázni, ki melyik oldalon áll a konfliktusban. A jogvita ismerete egyéb szempontból is hasznosnak bizonyult a közvetítői eljárásban, és nem akadályozta meg azt, hogy a jogvita mögötti konfliktus kifejezésre jusson.

¹³⁶ Egy bírósági közvetítői ügyben nemcsak a két felperes és az alperes, hanem három felperesi beavatkozó is részt vett, és a felek által csatolt iratokból lehetett tájékozódni a perbeli felállásról, amely – az ülésen megjelentek nagy száma miatt – rövidebbé tette a felek megfelelő leültetésére fordított időt, és a közvetítő tájékozódását arról, hogy a konfliktusban ki kivel áll szemben.

még ha vannak is kapcsolódási pontok – a bíróság épületében, bírósági alkalmazott által levezetve történik, és mindez a felek számára azt jelentheti, hogy már ismerik ügyüket, és ennek megfelelően bizonyos információkkal bír a mediátor is a perben előadott kérelmeikről.

A jogvita mediátor általi ismerete nem feltétlenül gátja annak, hogy a felek a bírósági közvetítói eljárás során a konfliktus egyéb (nem a perre tartozó) vonatkozásaira is kitérhessenek, ugyanakkor a bírósági közvetítő segítséget nyújthat számukra abban is, hogy a megállapodásukat jogilag végrehajtható formába öntsék.

c) A bíró mint bírósági közvetítő

Az OBH szabályozások szerint bírósági közvetítőnek kijelölt és bírósági közvetítőként eljáró bírósági titkár munkaköri leírását a törvényszék elnökének munkaköri leírásában kell rögzítenie.¹³⁷ Az utasítások meghatározzák azt is, hogy a munkaköri leírásnak mit kell különösen tartalmaznia.¹³⁸

A bírósági közvetítőnek kijelölt és bírósági közvetítőként is eljáró bíróra vonatkozóan azonban csak annyit tartalmaz az utasítás, hogy közvetítói tevékenységét az ügyelosztási rendben rögzíteni kell¹³⁹. Az ügyelosztási terv azonban nem tartalmaz konkrét feladatokat, így a közvetítőként eljáró bírák feladatai – ellentétben a közvetítőként eljáró bírósági titkárokéval – nincsenek meghatározva.

A bíró mint bírósági közvetítő különleges, és jelenleg pontosan még nem definiált helyzetét igazolja az is, hogy az OBH központi koordinátora kifejezetten felhívta a figyelmet arra, hogy a bírósági közvetítéssel kapcsolatos plakátokon, szórólapokon „A bíró közvetítőknek nem célszerű a közvetlen elérhetőségét megadni.”¹⁴⁰

d) A koordinátor

A bírósági közvetítés koordinációja kapcsán az OBH Elnökének utasítása rögzíti, hogy a bírósági közvetítőt alkalmazó törvényszék elnöke helyi koordinátort jelöl ki¹⁴¹. A koordinátor feladatainak meghatározására eddig csak helyi szabályzatok készültek¹⁴², a központi szabályozás tervezése most kezdődött.¹⁴³ A némileg eltérő és túlnyomórészt általánosságokat tartalmazó helyi szabályzatok miatt, valamint azért, mert több törvényszéken nincs meghatározva a koordinátor feladata, a koordinátornak kijelölt bírák törvényszékenként különböző feladatokat látnak el.

A feladatok egyértelmű meghatározásával az igazgatási feladatokat is ellátó törvényszéki koordinátor a bírósági közvetítés kulcsfigurájává válhat, egyszerűbbé teheti a törvényszéki igazgatás központi igazgatással való kapcsolattartását és a bírósági közvetítők munkáját egy személyben szervezheti és felügyelheti¹⁴⁴, biztosítva ezzel az állandóságot és a kiszámíthatóságot.

¹³⁷ Az Országos Bírósági Hivatal elnöke 20/2012. (XI. 23.) OBH utasítása – hatályos 2012. november 24-2014. július 11. között – 8. § és Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása – hatályos 2014. július 12-től – 7. §

¹³⁸ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása 7. § (2) bekezdése

¹³⁹ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása 7. § (4) bekezdés

¹⁴⁰ dr. Tolnai Kata központi koordinátor 2014. szeptember 18-án a törvényszékek koordinátorainak küldött e-mail üzenete

¹⁴¹ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítása 8. § (2) bekezdés

¹⁴² pl. a Szombathelyi Törvényszék megbízott elnökének 2013.El.II.B.17. számú utasítása

¹⁴³ 302/2014 (VII.14.) OBHE számú határozat

¹⁴⁴ A koordinátor által rendszeresíthető adatszolgáltatási nyomtatványokra példa a dolgozat 9. számú melléklete

A dolgozat készítői kísérletet tettek egy helyi szabályzattervezet elkészítésére¹⁴⁵, mely a központi szabályozás elkészültéig alkalmas lehet a koordinátor – valamint a bírósági közvetítésben részt vevő egyéb bírósági alkalmazottak – feladatainak pontos meghatározására, valamint a bírósági közvetítéssel kapcsolatban a gyakorlatban eddig felmerült kérdések rendezésére.

e) A bírósági közvetítés célja és a bírósági közvetítő eszközei

A bírósági közvetítés bíróságon kívüli közvetítéstől való elkülönültsége és annál speciálisabb jellege több szempontból is megragadható.

1. A bírósági közvetítés *céljává* válhat – tekintettel arra is, hogy a bírósági közvetítést jogi végzettséggel rendelkező közvetítők folytatják le és a jelenlegi szabályozás szerint feltétele peres vagy nemperes eljárás folyamatban léte –, hogy hozzásegítse a feleket a megállapodásuk jogilag végrehajtható formába öntéséhez. Ezáltal alkalmassá válhat arra, hogy a bíró munkáját ne pusztán a perek időtartamának lerövidítésével, hanem, egyezség esetén az egyezség megszövegezésével megkönnyítse.

2. A bírósági közvetítés során lehetővé válhat a bíró és a mediátor közötti *munkamegosztás* azzal, hogy a bírósági közvetítő a felek megállapodásában külön fogalmazza meg azokat a pontokat, melyek jogilag végrehajthatók, és azokat, amelyek a perben egyezség formájában nem hagyathatók jóvá, valamint, hogy a felekben tudatosítsa megegyezésük jogilag végrehajtható és jogilag nem végrehajtható részeit. E téren felvetődik a kérdés, hogy amennyiben a közvetítő nem adhat tanácsot a feleknek, mennyiben kontrollálhatja a megállapodásukat a végrehajthatóság szempontjából, azonban az, hogy a közvetítő felhívja a felek figyelmét a megállapodásuk jogilag végrehajtható szempontból történő megfogalmazására, még nem jelenti hatáskörének túllépését, hiszen a döntést ugyanúgy meghagyja a felek számára, valamint – mivel a bírósági közvetítés eleve speciális eljárás a tekintetben, hogy előfeltétele per folyamatban léte – a felek elvárásaihoz is igazodik, melynek lényeges eleme a vitájuk jogvitakénti megoldása is. A felek saját döntésének csorbíthatatlanságát szolgálhatja az is, hogy amennyiben a közvetítői eljárásra ügyvédek bevonásával került sor, a jogilag végrehajtható megegyezésre jutás és annak megfogalmazása során a jogi képviselők szerepe az egész közvetítői eljárásban betöltött szerepükhöz képest megnőhet, előtérbe kerülhet, és ebben teljesebben ki.

3. A bírósági közvetítő *eszköztára* a bíróságon kívüli közvetítők által alkalmazott tudatosítási *technikákon*¹⁴⁶ túl egyéb eszközökkel bővíthet¹⁴⁷, azon speciális helyzetéből adódóan, hogy bírósági alkalmazott, és ismeri a polgári eljárásjog szabályait is.

Ezáltal a bírósági közvetítő egy bíróságon kívüli mediátornál meggyőzőbben és hitelesebben képes összehasonlítani a polgári pert és a közvetítést, és felhívni a felek figyelmét a két eljárás szabályainak, időtartamának, költségvonzatának, céljának és

¹⁴⁵ A tervezet a dolgozat 10. sz. mellékletét képezi

¹⁴⁶ Parafraízis, semlegesbe fordítás, szemkontaktus, realitáskontroll, másként fogalmazás a mondat tartalmának megőrzésével, visszajelzés kérése, figyelemfelhívás az ellentmondásokra, különtárgyalás, szerepcserre, elismerés, Batna, Watna

¹⁴⁷ A dolgozat szerzői által pl. kidolgozás alatt van egy ügyfeleknek szánt rövid terjedelmű kérdőív, mely segítségül szolgálhat a bírósági közvetítés lényegének tudatosítására

következményeinek különbségére¹⁴⁸, anélkül, hogy a jogvitában állást foglalna vagy tanácsot adna¹⁴⁹.

A felek és a mediátor közötti *bizalmi kapcsolat* kiépítésére használható eszközzé válhat a felek perbeli állásának és a jogvita lényegének (e körben akár a peres iratok tartalmának) ismerete. Tapasztalatok szerint a felek a perből úgy érkeznek a mediációba, hogy feltételezik, hogy a bírósági közvetítő ismeri a per anyagát, és sok esetben nincsenek tisztában a köztük folyamatban levő per tárgyával, az érvényesített követelésekkel, sőt előfordul, hogy saját perbeli állásukkal sem (pl. beavatkozó)¹⁵⁰.

A bírósági közvetítés működése jelenleg még nem egységes, a dolgozat e fejezetében részletezett hiányosságok és ellentmondásosságok túlnyomórészt abból adódnak, hogy egy, a magyar jogrendszerben eddig ismeretlen jogintézményt kellett igen rövid idő alatt kialakítani és működésbe hozni. A szabályozás a gyakorlati tapasztalatok alapján folyamatosan alakul, és próbál igazodni a közvetítést befogadó kötöttebb bírósági szabályokhoz, megőrizve azonban a közvetítés sajátos eljárési jellegét.

6. Összefoglalás

Terjedelmi korlátok miatt a mediációt és annak polgári perben betöltött szerepét a dolgozat csak vázlatosan, egyfajta megközelítésből, a perekben tapasztalható igazságkeresési igényből kiindulva, és a tranzakció-analízist segítségül hívva kísérelte meg bemutatni. Röviden érintettük, hogy a perbeli igazság kiderítésével kapcsolatban a *bíró* és a bíróság helyzete ellentmondásos, és rá kívántunk mutatni arra, hogy a *mediátor* szerepe sem egyértelmű abból a szempontból, hogy úgy kell-e működnie, mint egy bölcs és jó szülőnek (e tekintetben a békítő és mediációs eljárások fogalmának helyenkénti összemosódása, az evaulatív és egyéb – például transzformatív- mediációs eljárások egymás mellett létezése is felhozható), vagy pedig úgy, mint egy teljesen semleges – a felek közti párbeszéd egyfajta felületeként működő – harmadik személynek, aki kizárólag a folyamatért felel, és a felek felelősségének tekinti a megoldásra jutást a vitában. A mediátor és bíró eljárásának, szerepkörének felvázolásával, és e kettő közti különbség bemutatásával a két eljárás összekapcsolódási pontjait kerestük, a jelenleg alakuló bírósági közvetítés kapcsán pedig a közvetítésben együttesen jelenlévő jogi és pszichológiai aspektusokra – melyekre más szerzők is rámutattak már¹⁵¹ – kívántuk felhívni a figyelmet, néhány javaslatot téve arra, hogyan alakulhatna a bírósági közvetítés jól működő, eredményes speciális nemperes eljárássá.

Véleményünk szerint a közvetítői eljárás akkor tölti be a célját, ha a felek Gyermekei éniállapotának az adott konfliktusban megnyilvánuló sérelmei megértésre találnak, majd a felek – autonómiájuk érvényre juttatása révén, Felnőtt éniállapotuk előtérbe kerülésével – képessé

¹⁴⁸ Jó példája a Tatabányai Törvényszék honlapján található tájékoztató plakát

¹⁴⁹ Különböző elméletek születtek arról, hogy a mediációs eljárásokban jelenlévő harmadik személy milyen mértékig avatkozhat be az eljárás érdemi, tartalmi kérdéseibe. Kérdésként merül fel, hogy a közvetít jogosult-e arra, hogy az eljárás felépítésén, megszervezésén, koordinálásán túlhaladva, az ügy tartalmi kérdéseiben is állást foglaljon. A kérdésre adott válaszok egyik végpontján az a lehetőség szerepel, miszerint a mediátor szerepe az eljárásbeli kommunikáció (a felek tárgyalásának koordinálása) megkönnyítésén túl nem terjeszkedhet. A válaszok másik pontján, a már-már agresszíven beavatkozó közvetítő szerepel, akinek elsődleges célja az egyezség létrehozása. E célból jelentős nyomást gyakorol a résztvevőkre, és vagy a felek egyike, vagy a saját maga által preferált javaslat megvalósításáért lobbyszik. E két véglet között tulajdonképpen az összes mediátor típus elhelyezhető – Alternatív konfliktusmegoldási lehetőségek a szervezetek gyakorlatában – doktori értekezés Szerző: dr. Varga Szabolcs Sopron 2009 - 111. oldal

¹⁵⁰ Id. a 134. és 135. sz. lábjegyzetben leírt eseteket

¹⁵¹ Pl. dr. Varga Szabolcs im. 85. o., dr. Gyengéné dr. Nagy Márta im. 72. o. dr. Rúzs Molnár Krisztina im. 38. o.

válnak arra, hogy a konkrét helyzetre nézve mindegyikőjük számára megnyugtató megoldást találjanak, és végre is hajtsák azt.

A bírósági közvetítés ezt azzal teheti teljesebbé, hogy a konfliktus jogvitaként történő minél gyorsabb rendezéséhez is hozzásegíti a feleket, egyrészt azzal, hogy tudatosítja bennük, hogy a jogvita leválasztható és leválasztandó a konfliktusról, majd pedig felhívja a felek figyelmét arra, hogy az általuk kötött megállapodás mely része lehet jogilag végrehajtható, mely része pedig olyan, amely bíró általi jóváhagyás céljából nem vihető a perbe.

Mellékletek

1. sz. melléklet – közvetítői eljárásra kötelezésnél egyoldalú kérelem esetén másik fél felhívása

.....**Törvényszék**

Pkm.

Tisztelt !

A Járásbíróságon/Törvényszéken P.
..... számon folyamatban lévő perben a bíróság elrendelte a közvetítői eljárás igénybevételét.

A bíróság közvetítői eljárás igénybe vételére kötelező határozata alapján kérelmet terjesztett elő az első közvetítői megbeszélés megtartása iránt.

Közvetítői eljárás igénybe vételére kötelezés esetén – az első közvetítői megbeszélés megtartásához mindegyik peres félnek, akire a bíróság kötelező határozata vonatkozik, a közösen választott közvetítőhöz kell fordulnia, erre tekintettel felhívom, **8 napon belül nyilatkozzon** írásban – postai úton vagy e-mailben- , kéri-e az első közvetítői megbeszélés megtartását. Amennyiben a megadott határidőn belül erre nem ad választ – közös kérelem hiányában – az első közvetítői megbeszélés nem kerül kitűzésre.

Tájékoztatom, hogy a 2002. évi LV. törvény 29. §-a értelmében, ha a felek bármelyike az első közvetítői megbeszélésen – mely abban az esetben kerül kitűzésre, ha a közvetítői eljárás igénybevételére kötelezett felek mindegyike úgy nyilatkozik írásban, hogy kéri a közvetítői eljárást- nem jelenik meg **személyesen**, a közvetítő a közvetítői eljárást nem indítja meg.

A közvetítői eljárás lehetőséget biztosít a feleknek arra, hogy a pernél kötetlenebb eljárási keretek között, perbeli bizonyítási kötelezettség nélkül megegyezésre jussanak az ügyükben, és a megállapodás – amennyiben kéri és a megállapodás a jogszabályoknak megfelel - perbeli egyezés formájában a bíróval jóváhagyható (végrehajtható lesz).

Elérhetőségeim:

e-mail:

posta :

.....,**év.....hónap.....nap**

bírósági közvetítő

Ut: 1.adja ki-nak vétívvvel
2. Sc. 20 nap

2. sz. melléklet – Közvetítő eljárásra előterjesztett egyoldalú kérelem esetén felhívás a másik fél részére

.....**Törvényszék**

Pkm.

Tisztelt..... !

A Járásbíróságon/.....Törvényszéken **P.**
..... számon folyamatban lévő perben
bírószámi közvetítói eljárás iránti kérelmet terjesztett elő.

A közvetítói eljárás lehetőséget biztosít a feleknek arra, hogy a pernél kötetlenebb eljárási keretek között, perbeli bizonyítási kötelezettség nélkül megegyezésre jussanak az ügyükben, és a megállapodás – amennyiben kéri – perbeli egyezség formájában (amennyiben az a jogszabályoknak megfelel) a bíróval jóváhagyható (végrehajtható lesz).

Bírószámi közvetítói eljárás a felek közös kérelme alapján indulhat, erre tekintettel kérem, **8 napon belül** legyen szíves írásban nyilatkozni (postai úton, e-mailben vagy telefonon), részt kíván-e venni az eljárásban. Amennyiben a megadott határidőn belül erre nem ad választ – közös kérelem hiányában – az eljárás nem indul meg.

Annak eldöntéséhez, hogy a közvetítói eljárást igénybe kívánja-e venni, lehetőség van előzetes megbeszélés tartására, amelyre a másik fél nem kap meghívást, a megbeszélés kizárólag Önnel történik, és ehhez időpontot tudunk megbeszélni, amennyiben a megadott határidőn belül – **8 nap** – erre vonatkozóan visszajelzést kapok (postai úton, e-mailben vagy telefonon).

Elérhetőségeim:

telefon:

e-mail:

posta :

.....,**év.....hónap.....nap**

bírószámi közvetítő

Ut.: 1.adja ki - nek vétívvvel
2. Sc. 20 nap

3. sz. melléklet – Igazolás első közvetítői megbeszélésen történő megjelenésről kötelező közvetítői eljárásra kötelezés esetén

.....Törvényszék

Pkm.

Igazolás

Alulírott bírósági közvetítő igazolom, hogy
..... ésa mai első
közvetítői megbeszélésen megjelent, a tájékoztatást meghallgatták, a közvetítői eljárás nem
indult meg, mert a felek a nyilatkozatot nem írták alá.

.....,év.....hónap.....nap.

bírósági közvetítő

4. sz. melléklet – Igazolás elsői közvetítói megbeszélésen történő megjelenésről kötelező közvetítói eljárásra kötelezés esetén egyik fél megjelenése esetén

.....Törvényszék

Pkm.

Igazolás

.....bírósi közvetítő igazolom, hogy a
Járásbíróság/Törvényszék előtt P.....számon
meghozott felfüggesztő végzés alapján a felek közös kérelmére kitűzött első közvetítói
megbeszélésena mai napon megjelent, azonban a másik fél nem
jelent meg, ezért a közvetítói eljárás nem indult meg.

.....,év.....hónap.....nap

bírósi közvetítő

5. sz. melléklet – Közös kérelem esetén meghívó közvetítői ülésre

.....**Törvényszék**

Pkm.

Tisztelt!

A Járásbíróságon/Törvényszéken
P..... számon folyamatban lévő perben/ peren kívüli eljárásban bírósági
közvetítői eljárás iránti kérelmet terjesztettek elő.

A bírósági közvetítői eljárás az alábbiakat jelenti:

*A közvetítés – vagy más néven mediáció – célja, hogy a vitában érdekelt felek kölcsönös **megegyezéssel** zárják le a vitájukat. Ehhez a vitában nem érintett semleges, pártatlan harmadik személy (mediátor) segítségét veszik igénybe.*

*A bírósági közvetítői eljárásnak **feltétele**, hogy a felek között peres vagy peren kívüli bírósági eljárás folyamatban legyen (ebben különbözik a bíróságon kívüli közvetítői eljárástól, mely nem ingyenes), de a mediáció **nem per**.*

A per a közvetítői eljárás időtartamára - a felek közös kérelmére- szünetelhet.

*A mediáció a pertől leginkább abban különbözik, hogy **a felek maguk hozzák meg a döntést az ügyükben**, a közvetítői eljárás a párbeszédhez biztosít lehetőséget.*

*A mediációs eljárásban nincs arra irányuló vizsgálat (bizonyítás), melyik félnek van igaza, és melyik félnek helytálló jogilag a perbeli – és a közvetítő eljárásban előadott - igénye, hanem a közvetítői eljárás szemlélete mindvégig az, hogy **mindegyik félnek igaza van**, tehát az adott vitához fűződően jogos érzése, érdekei vannak. Ebből adódóan a mediációs eljárásnak nem célja a jogvita – egyéb vita – harmadik személy általi eldöntése. Az eljárás során a felek által létrehozott megegyezésnek sem kell jogilag végrehajthatónak lennie.*

*Ha a felek meg tudnak egyezni, a **megállapodásuknak azt a részét, amely jogilag végrehajtható**, a peres ügy bírója - **perbeli egyezés formájában - jóváhagyhatja, ha ezt a felek kéri**k.*

A bírósági közvetítői eljárás ingyenes.

*A bírósági közvetítői eljárás csak abban az esetben indul meg, ha a közvetítői ülésen, melyre mindegyik fél meghívót kap, **mindegyik fél meg is jelenik**, és egyezően kéri a közvetítői eljárás lefolytatását, valamint az erre vonatkozó **nyilatkozatot aláírják**.*

1. A közvetítés iránti kérelmére tekintettel a **KÖZVETÍTŐI ÜLÉSRE** (melyre mindegyik félnek meghívót küldök) **M E G H Í V O M**, és kérem, hogy az alábbi időpontban jelenjen

meg a **Törvényszéken** (.....,
.....**u.**)

201 év hó napján órakor

2. A közvetítés iránti kérelmére tekintettel **ELŐZETES KÖZVETÍTŐI MEGBESZÉLÉSRE** (melyre csak Önnek küldök meghívót, a másik féllel másik időpontban tartok előzetes megbeszélést)

M E G H Í V O M, és kérem, hogy az alábbi időpontban jelenjen meg a
Törvényszéken (.....,**u.**)

201 év hó napján órakor

***Tájékoztatom**, hogy a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. tv. 28. § (2) bekezdése értelmében a feleket meghatalmazás alapján nagykorú, cselekvőképes személy vagy jogi képviselő képviselheti. A feleknek az első közvetítői megbeszélésen és a megállapodás megkötésekor és aláírásakor személyesen, együttesen meg kell jelenniük. A 32. § (2) bekezdése alapján az első közvetítői megbeszélést követő egyes megbeszéléseken a feleknek - ha másként nem állapodnak meg - személyesen is jelen kell lenniük.*

***Tájékoztatom** arról is, hogy a megbeszélés megtartásának nem akadálya, hogy a perben – szünetelés iránti közös kérelem hiányában – tárgyalás kitűzésére és/ vagy megtartására kerül sor. A közvetítői eljárás legfeljebb a perben meghozott ítélet jogerőre emelkedéséig (vagy a peren kívüli eljárás jogerős befejezéséig) folytatható.*

Kérem, hogy a meghívót a megbeszélésre hozza magával!

..... hely,év.....hónap.....nap

bírósági közvetítő

Ut: 1.adja ki a meghívót.....-nak vétívvél
2. Hn.:

.....**Törvényszék**

Pkm.

Tisztelt !

A Járásbíróságon/Törvényszéken P..... számon folyamatban lévő perben a **bíróság elrendelte** a közvetítői eljárás igénybe vételét, mely végzés alapján a peres felek a Törvényszéken kijelölt bírósági közvetítőnél terjesztettek elő kérelmet.

Tájékoztatom, hogy a közvetítői eljárás az alábbiakat jelenti:

*A közvetítés – vagy más néven mediáció – célja, hogy a vitában érdekelt felek kölcsönös **megegyezéssel** zárják le a vitájukat. Ehhez a vitában nem érintett semleges, pártatlan harmadik személy (mediátor) segítségét veszik igénybe.*

*A mediáció a pertől leginkább abban különbözik, hogy **a felek maguk hozzák meg a döntést az ügyükben**, a közvetítői eljárás a párbeszédhez biztosít lehetőséget.*

*A mediációs eljárásban nincs arra irányuló vizsgálat (bizonyítás), melyik félnek van igaza, és melyik félnek helytálló jogilag a perbeli – és a közvetítő eljárásban előadott - igénye, hanem a közvetítői eljárás szemlélete mindvégig az, hogy **mindegyik félnek igaza van**, tehát az adott vitához fűződően jogos érzése, érdekei vannak. Ebből adódóan a mediációs eljárásnak nem célja a jogvita – egyéb vita – harmadik személy általi eldöntése. Az eljárás során a felek által létrehozott megegyezésnek sem kell jogilag végrehajthatónak lennie.*

*Ha a felek meg tudnak egyezni, a **megállapodásuknak azt a részét, amely jogilag végrehajtható, a peres ügy bírója - perbeli egyezés formájában - jóváhagyhatja, ha ezt a felek kéri.***

A bírósági közvetítői eljárás ingyenes.

Tájékoztatom továbbá**, hogy a bíróság végzésének akkor tesznek eleget, ha az első közvetítői megbeszélésen -melyre mindegyik fél meghívót kap-, **mindegyik fél személyesen meg is jelenik**, a közvetítői törvény szerinti közvetítői eljárás pedig akkor indul meg, ha egyezően kéri a közvetítői eljárás lefolytatását, valamint az erre vonatkozó **nyilatkozatot aláírják.

Az első KÖZVETÍTŐI MEGBESZÉLÉSRE (melyre mindegyik félnek meghívót küldök)

M E G H Í V O M,

és kérem, hogy az alábbi időpontban jelenjen meg a **Törvényszéken**
(.....**u.**)

201 év hó napján órakor

***Tájékoztatom,** hogy a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. tv. 28. § (2) bekezdése értelmében a feleket- a közvetítői eljárásra vonatkozó- meghatalmazás alapján nagykorú, cselekvőképes személy vagy jogi képviselő képviselheti. A feleknek az első közvetítői megbeszélésen és a megállapodás megkötésekor és aláírásakor személyesen, együttesen meg kell jelenniük. A 32. § (2) bekezdése alapján az első közvetítői megbeszélést követő egyes megbeszéléseken a feleknek - ha másként nem állapodnak meg - személyesen is jelen kell lenniük.*

Kérem, hogy a meghívót a megbeszélésre hozza magával!

.....**hely,****év.....hónap.....nap**

bíróági közvetítő

Ut.: 1.adja ki a meghívót-nak vétívvél
2. Hn.:

7. sz. melléklet – Tájékoztatás közös kérelem hiányáról

.....**Törvényszék**

Pkm.

Tisztelt!

A..... Járásbíróságon/.....Törvényszéken P.....
számon folyamatban lévő perben előterjesztett közvetítés iránti kérelmére **tájékoztatom**,
hogy felhívásomra

úgy nyilatkozott, nem kíván részt venni közvetítői eljárásban/

a megadott határidőn belül nem nyilatkozott.

Egyoldalú kérelemre – jelen esetben az Ön kérelmére - közvetítői eljárás nem indulhat meg,
mert ahhoz a felek közös kérelme szükséges a 2002. évi LV. tv. 31. §-a és 30. § (2) bekezdése
alapján.

.....,**év.....hónap.....nap**

bíróági közvetítő

Ut.: 1.adja ki a a címzettnek vétívvel
2.bef.kiv.egyéb/ irattár

8. sz. melléklet – Tájékoztatás közös kérelem hiányáról közvetítő eljárásra kötelezés esetén

.....**Törvényszék**

Pkm.

Tisztelt !

A Járásbíróságon /Törvényszéken
P..... számon folyamatban lévő perben a bíróság elrendelte a közvetítői eljárás igénybevételét.

A bíróságnak a közvetítői eljárás igénybe vételére kötelező határozata alapján Ön – jogi képviselője útján - egyoldalú kérelmet terjesztett elő az első közvetítői megbeszélés megtartása iránt.

Közvetítői eljárás igénybe vételére kötelezés esetén az első közvetítői megbeszélés megtartásához mindegyik peres félnek - akire a bíróság kötelező határozata vonatkozik -, **közösen választott közvetítőhöz kell fordulnia.**

Fentiekre tekintettel felhívtam a másik felet, hogy 8 napon belül nyilatkozzon, kéri-e ő is nálam, min bírósági közvetítőnél az első közvetítői megbeszélés megtartását. A másik fél a megadott határidőn belül nem adott választ, így – mivel nem vagyok közösen választott közvetítő –, az első közvetítői megbeszélés megtartására előttem nem kerülhet sor.

.....,**év.....hónap.....nap**

bírósági közvetítő

Ut.: 1. adja ki vétívvvel jogi képviselőnek
2. bef.kiv.(egyéb)/ irattár

Kimutatás közvetítői ülésekről

Bírósági közvetítő:

.....

év:..... hónap:.....

<i>A közvetítői ülés ideje</i>	<i>Ügyszám/peres (nemperes ügy száma)</i>	<i>Közvetítői eljárás (igen-X)</i>	<i>Kötelezés (igen-X)</i>	<i>Az ülés időtartama</i>	<i>Az ülésen megjelentek száma</i>			<i>Befejezés módja/ Halasztás indoka</i>	<i>Megjegyzés</i>
					<i>fél</i>	<i>jogi k.</i>	<i>e-gyéb</i>		
2014.hó nap	Pkm...../201.....								
	P...../201.....								
2014.hó nap	Pkm...../201.....								
	P...../201.....								
2014.hó nap	Pkm...../201.....								
	P...../201.....								
2014.hó nap	Pkm...../201.....								
	P...../201.....								

10. számú melléklet – helyi szabályzattervezet a bírósági közvetítésről

A *Törvényszék elnökének* / *számú szabályzata*

a bírósági közvetítésről

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 119. §-ában meghatározott jogkörömben eljárva, a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvényben, a bírósági ügyvitel szabályairól szóló, 14/2002. (VIII.1.) IM rendeletben és a 11/2014 (VII.11.) OBH utasításban foglaltak végrehajtására az alábbiak szerint rendelkezem a Törvényszéken és illetékességi területén végzendő bírósági közvetítésről.

I. A bírósági közvetítés koordinációja

A Törvényszéken és illetékességi területén végzett bírósági közvetítői tevékenységet a törvényszék elnöke által kijelölt, e feladatkörében igazgatási feladatokat is ellátó, a törvényszék elnökhelyettese által felügyelt koordinátor szervezi és felügyeli.

A koordinátor tevékenysége körében keletkezett iratokat elnöki ügyként kell iktatni és azokat az elnöki iroda kezeli.

A koordinátor feladatai:

- Kapcsolatot tart a bírósági közvetítés központi koordinátorával, a 302/2014 (VII.14.) OBHE sz. határozattal felállított Bírósági Közvetítés Munkacsoporttal és annak elnökével, a bírósági vezetőkkel, a törvényszék területére kijelölt bírósági közvetítőkkel, a törvényszék és a törvényszék illetékességi területén működő helyi bíróságok kezelőirodáival, más bíróságok bírósági közvetítőivel és koordinátoraival, a helyi sajtóval, oktatási intézményekkel és a társszervekkel (pl. ügyvédi kamarák, jogi segítségnyújtó szolgálat, családsegítő szolgálat, ügyészség, helyi önkormányzatok).
- Tájékoztatja a törvényszék illetékességi területén levő járásbíróságokat és a törvényszéket a közvetítésre és a bírósági közvetítésre vonatkozó szabályokról és azok változásáról.
- Összehangolja a bírósági közvetítők valamint az informatikai, lajstromozási, leírási és postázási feladatokat ellátó személyek munkáját, e körben egyedi utasítási joggal rendelkezik.
- Közreműködik a bírósági közvetítők munkaköri leírásának elkészítésében és módosításában és véleményezi azon bíróság ügyelosztási tervét, ahol a bírósági közvetítői feladatokat bíró látja el.
- A bírósági közvetítők által készített havi statisztika és szükség esetén a bírósági közvetítők alkalmi adatszolgáltatása alapján adatszolgáltatást teljesít az OBH részére.
- Segítséget nyújt a bírósági közvetítői ügyfélfogadási nap hirdetésében, szervezésében.
- Felügyeli és segíti a törvényszéken és a járásbíróságokon a bírósági közvetítői munka szervezését, lebonyolítását.
- Kiállítja a teljesítés igazolást, amelyben a központi koordinátor felé igazolja a bírósági közvetítő működését.
- Részt vesz a bírósági közvetítők szakmai értékelésében.
- Megszervezi a bírósági közvetítők helyettesítésének rendjét, az eseti helyettesítést, valamint az ún. ítélezési szünetben a bírósági közvetítők ügyeleti rendjét.

- Véleményezi a bírósági közvetítők szabadság kiadása iránti kérelmét.
- A befejezett bírósági közvetítői ügyek irataiba való betekintéséről a bírósági közvetítő által vezetett nyilvántartásba a nevét, betekintése célját és idejét bejegyzi.

A koordinátort igazgatási tevékenysége során a bírósági közvetítési ügyekben tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

A koordinátor feladatai ellátása érdekében – szükség esetén a bírósági közvetítőkkel együttműködve - a törvényszékre és illetékességi területére érvényes adatszolgáltatási és szakmai nyomtatványokat készíthet és rendszerezíthet, a bírósági közvetítőktől adatszolgáltatást igényelhet, munkaszervezési, technikai kérdésekben az ügyfelekkel kapcsolatot tarthat, betekinthez a törvényszék és a törvényszék illetékességi területén működő helyi bíróságok bírósági közvetítésre vonatkozó lajstromadataiba, a bírósági közvetítők, bírósági vezetők, bírósági ügyintézők, bírósági fogalmazók, bírósági titkárok, bírák részére munka- és esetmegbeszéléseket, értekezleteket, szakmai napokat szervezhet és részt vehet más bíróság vagy más szerv által szervezett hasonló rendezvényen.

II. A Törvényszék területén kijelölt bírósági közvetítők:

1.

Székhelye:

Eljár:

2.

Székhelye:

Eljár:

3.

Székhelye:

Eljár:

4.

Székhelye:

Eljár:

A bírósági közvetítők a Törvényszék illetékességi területén kívülről érkező kérelmek ügyében, továbbá aTörvényszék illetékességi területén kívül csak a törvényszék elnökének külön engedélyével járhatnak el.

A bírósági közvetítők ügyfélfogadása:

1.

2.

3.

4.

A bírósági közvetítői ülések helyszíne:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

III. A bírósági közvetítő feladatai:

- Szükség esetén a törvényszék ill. a járásbíróság elnöke vagy a koordinátor külön rendelkezése vagy a bírák kérése alapján részt vesz a bírósági közvetítői eljárásra alkalmas ügyek válogatásában.
- Előkészíti a bírósági közvetítői megbeszélést, azt lefolytatja.
- A mellé beosztott adminisztrációs feladatokat végző alkalmazottal együttműködve elvégzi a bírósági közvetítés adminisztrációját, elkészíti a statisztikát és annak egy példányát a koordinátornak is átadja vagy e-mail útján megküldi.
- A koordinátor felhívására egyedi adatszolgáltatást teljesít a koordinátor felhívásában foglalt adattartalommal.
- Bírósági közvetítői munkája során használja a koordinátor által rendszeresített nyomtatványokat és kitölti a koordinátor által készített adatszolgáltatási íveket.
- A koordinátorral egyeztetve általános és ügyspecifikus tájékoztatókat készít és azokat az eljáró bíró részére történő átadja.
- A bírósági közvetítés lefolytatása iránti olyan kérelem esetében, amely alapján bírósági közvetítésnek nincs helye, szükség szerint tájékoztatja a felet a közvetítői eljárás és a bírósági közvetítői eljárás lényegéről, valamint a közvetítői eljárás és a bírósági közvetítői eljárás igénybevételének feltételeiről; ennek keretében tájékoztatást ad az igazságügyért felelős miniszter által a közvetítőkről vezetett névjegyzéknek a világhálón való elérhetőségi címéről.
- Vezeti a közvetítői ülésjegyzéket.
- Lefolytatja a bírósági közvetítői eljárást.
- Írásban rögzíti a bírósági közvetítői eljárás során született megállapodást.
- A helyettesítési rend, valamint a koordinátor eseti helyettesítési megbízása alapján helyettesíti a munkavégzésben akadályozott másik bírósági közvetítőt.
- Közvetlen (személyesen, telefonon, e-mailben, levélben) kapcsolatot tart a törvényszék többi bírósági közvetítőjével, a koordinátorral és a bíróságokkal, valamint az ügyfelekkel.
- Kezeli a bírósági közvetítői iratokat.
- A befejezett bírósági közvetítői ügyekre vonatkozóan vezeti a betekintést rögzítő nyilvántartást.
- A törvényszék területére kijelölt másik közvetítő helyetteseként eljárva a bírósági közvetítői ügy irattározása után az abba való betekintéséről a közvetítő által vezetett nyilvántartásba a nevét, betekintése célját és idejét bejegyzi.
- Gondoskodik a bírósági közvetítői iratok titkos iratkezeléséről.

A bírósági közvetítő feladatai ellátása érdekében utasítást adhat a bírósági közvetítés adminisztrációjának elvégzésére, betekinthez a törvényszék és a törvényszék illetékességi területén működő helyi bíróságok lajstromadataiba, ezen bíróságoktól a közvetítői ülés megszervezéséhez és megtartásához szükséges felvilágosítást igényelhet.

A bírósági közvetítőt - ha törvény másként nem rendelkezik - titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tényt és adatot illetően, amelyről a bírósági közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást. E titoktartási kötelezettsége a bírósági közvetítői tevékenység megszűnése után is fennáll.

A bírósági közvetítői feladatokat is ellátó bíró egyéb feladatai mellett végzett bírósági közvetítői tevékenységét az ügyelosztási rendben 2015. január 1. napjától a törvényszék elnöke rögzíti, a bírósági közvetítői feladatokat ellátó bírósági titkárok bírósági közvetítői feladatait – egyéb tevékenységük mellett – munkaköri leírásuk tartalmazza.

IV. A bírósági közvetítői eljárás iratainak kezelése:

IV.1. Folyamatban levő bírósági közvetítői ügyek:

A Pkm. ügycsoportba iktatott kérelmet, az ügyfeleknek küldött megkereséseket, felhívásokat, tájékoztatásokat (amennyiben ezek telefonon történtek, az azokról készített feljegyzést), a kézbesítést igazoló vétíveket, az esetleges bizonyítás anyagát és a megállapodást a Pkm. ügy iratborítójában, a bírósági közvetítő irodájában, egyéb iratoktól elkülönítve, elzártan a bírósági közvetítő kezeli.

IV.2. Befejezett bírósági közvetítői ügyek:

A Pkm. ügycsoportba iktatott bírósági közvetítői ügy fentiek szerinti valamennyi iratát a bírósági közvetítői ügy befejeződését követő 10 évig - bírósági közvetítő kezeli a bíróság egyéb irataitól elkülönítetten és elzártan.

IV.3. Iratbetekintés, iratmásolatok kiadása:

A folyamatban levő és befejezett bírósági közvetítői ügy irataiba kizárólag az eljárást lefolytató bírósági közvetítő, akadályoztatása esetén az őt helyettesítő közvetítő, bírósági közvetítői jogviszonyának megszűnése után a helyére kijelölt vagy az iratkezeléssel megbízott bírósági közvetítő, ennek hiányában az iratkezeléssel megbízott igazságügyi alkalmazott, vagy bíró, rajtuk kívül a leírást végző bírósági alkalmazott és a lajstromiroda vezetője, valamint panaszügy intézése és a bírósági közvetítő szakmai értékelése során a bíróság elnöke, elnökhelyettese – vagy felhatalmazásuk alapján a koordinátor – tekinthet be. A koordinátor az ügy irataiba a helyettesítés megszervezése céljából is betekinthez.

A bírósági közvetítő (helyettes bírósági közvetítő, a bírósági közvetítői jogviszonyának megszűnését követően az iratkezeléssel megbízott igazságügyi alkalmazott vagy bíró) a befejezett bírósági közvetítői ügy irataiba történő betekintésről, a betekintés idejét, a betekintő nevét és a betekintés célját feltüntető nyilvántartást vezet.

A bírósági közvetítői ügyről felvilágosítást és az iratokból másolatot folyamatban levő ügyben és az ügy befejeződését követően is – az őrzési idő alatt – kérelemre csak bírósági közvetítő (helyettes bírósági közvetítő, a bírósági közvetítői jogviszonyának megszűnését követően az iratkezeléssel megbízott igazságügyi alkalmazott vagy bíró) adhat, kizárólag a felek részére, abban az esetben, ha a másolat elkészítésnek költségét megfizették.

IV.4. A bírósági közvetítői ügy iratborítója:

A bírósági közvetítői ügy iratborítója színű és jelen szabályzat mellékletét képező mintának megfelelő tartalmú.

IV.5. Külön kezelendő iratok:

Az ülésről készített feljegyzéseket és megállapodás-tervezeteket mind a folyamatban, mind a befejezett közvetítői ügyekben ügynként külön borítóban (ügyszámmal és a felek nevével ellátva, a borító külső oldalán a „TITKOS, CSAK A BÍRÓSÁGI KÖZVETÍTŐ TEKINTHET AZ IRATOKBA” felirattal ellátva), egyéb ügyektől és a bírósági közvetítői ügyektől is elkülönítve, elzárva kezeli, és ezen iratokba a bírósági közvetítést lefolytató közvetítőn kívül senki sem tekinthet be. A bírósági közvetítő jogviszonyának megszűnését követően ezen iratokat meg kell semmisíteni.

A megsemmisítést végző igazságügyi alkalmazottat a megsemmisítés során tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

V. A bírósági közvetítői munkában résztvevő egyéb személyek:

V. 1. A törvényszék elnöke:

- A törvényszék költségvetésének figyelembevételével biztosítja a bírósági közvetítés anyagi, technikai és személyi feltételeit.
- Együttműködik a koordinátorral, a törvényszék elnökhelyettesével, a polgári-gazdasági-közigazgatási kollégium vezetőjével és a helyi bíróságok elnökeivel/elnökhelyetteseivel bírósági közvetítésre irányuló feladataik ellátása érdekében.
- A befejezett bírósági közvetítői ügyek irataiba való betekintéséről a bírósági közvetítő által vezetett nyilvántartásba a nevét, betekintése célját és idejét bejegyzzi.

Igazgatási tevékenysége során a bírósági közvetítési ügyekben tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

V.2. A törvényszék elnökhelyettese:

- Ellátja a bírósági közvetítés szakmai és igazgatási felügyeletét.
- Együttműködik a koordinátorral, a törvényszék elnökével, a polgári-gazdasági-közigazgatási kollégium vezetőjével és a helyi bíróságok elnökeivel/elnökhelyetteseivel bírósági közvetítésre irányuló feladataik ellátása érdekében.
- A befejezett bírósági közvetítői ügyek irataiba való betekintéséről a bírósági közvetítő által vezetett nyilvántartásba a nevét, betekintése célját és idejét bejegyzzi.

Igazgatási tevékenysége során a bírósági közvetítési ügyekben tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

V. 3. A bíró:

- Megvizsgálja a keresetlevél/kérelem beérkezését követően az ügyet abból a szempontból, hogy a Kvtv. 1. § (3) bekezdése alapján lehet-e helye közvetítói eljárásnak.
- Kiválogatja – szükség esetén a bírósági közvetítő segítségével – a bírósági közvetítésre alkalmas ügyeket.
- Közvetítésre alkalmas ügyekben javasolja a feleknek a közvetítói eljárásban való részvételt, tájékoztatja a feleket a bírósági közvetítők nevééről, elérhetőségéről, ügyfélfogadásuk időpontjáról, valamint a szünetelés lehetőségéről.
- Azon ügyekben, melyekben kötelező közvetítésnek van helye, indokolt esetben a tárgyalás felfüggesztése mellett dönt a közvetítói eljárásra való kötelezésről.
- A bírósági közvetítói eljárásban született megállapodást megvizsgálja és a felek kérelmére, amennyiben a megállapodás a jogszabályoknak megfelel – végzéssel jóváhagyja.
- Részt vesz a bíróságon a bírósági közvetítéssel kapcsolatban szervezett szakmai megbeszéléseken, munkaértekezleteken.
- Együttműködik a bírósági közvetítővel és a koordinátorral bírósági közvetítésre irányuló feladataik ellátása érdekében.

V. 4. A polgári-gazdasági-közigazgatási kollégium vezetője:

- A törvényszéken szignálja a törvényszékre érkezett vagy a járásbíróságok által megküldött bírósági közvetítói ügyeket.
- Együttműködik a koordinátorral, valamint a törvényszék elnökével, elnökhelyettesével és a helyi bíróságok elnökeivel/elnökhelyetteseivel bírósági közvetítésre irányuló feladataik ellátása érdekében.
- Segítséget nyújt a bírósági közvetítéssel kapcsolatos szakmai rendezvények megszervezéséhez.

V.5. A helyi bíróság elnöke/polgári ügyszakos elnökhelyettese:

- Az Esztergomi Járásbíróságon a koordinátor együttműködésével elkészíti (módosítja) a bírósági közvetítőnek kijelölt bírósági titkár 2015. január 1. napjától érvényes munkaköri leírását, és 2015. januárjától szignálja a járásbíróságra érkezett bírósági közvetítói ügyeket.
- A Tatai Járásbíróságon a 2015. január 1. napjától érvényes ügyelosztási tervben feltünteteti a közvetítói tevékenységet a bírósági közvetítőnek kijelölt bíró tevékenységénél, és 2015. januárjától szignálja a járásbíróságra érkezett bírósági közvetítói ügyeket.
- Biztosítja a bírósági közvetítő munkavégzésének helyi feltételeit.
- Együttműködik a koordinátorral, a törvényszék elnökével, elnökhelyettesével, valamint a polgár-gazdasági-közigazgatási kollégium vezetőjével bírósági közvetítésre irányuló feladataik ellátása érdekében.
- Amennyiben a bíróságon nem működik bírósági közvetítő, a bírósági közvetítés lefolytatása iránti olyan kérelem esetében, amely alapján bírósági közvetítésnek nincs helye, szükség szerint tájékoztatja a felet a közvetítói eljárás és a bírósági közvetítói eljárás lényegéről, valamint a közvetítói eljárás és a bírósági közvetítói eljárás igénybevételeinek feltételeiről; ennek keretében tájékoztatást ad az igazságügyért felelős miniszter által a közvetítőkről vezetett névjegyzéknek a világhálón való elérhetőségi címéről.

V.6. A lajstromiroda vezetője:

- A bírósági közvetítés lefolytatása iránti kérelmeket nemperes ügyként Pkm. ügycsoportba iktatja és szignálásra bemutatja a szignálásra jogosult vezetőnek.
- A Pkm. ügycsoportba iktatott kérelmet az e szabállyal rendszeresített iratborítóba helyezi.
- A bírósági közvetítéssel kapcsolatban érkezett, de közvetítésre irányuló határozott kérelmet nem tartalmazó beadványokat Pk. ügycsoportba iktatja és bemutatja a szignálásra jogosult kollégiumvezetőnek/elnöknek/elnökhelyettesnek.
- Iktatja, elszereli és bemutatja a bírósági közvetítőnek a bírósági közvetítői ügyekben érkezett utóiratokat.
- A bírósági közvetítői ügyek irattározása után az azokba való betekintéséről a bírósági közvetítő által vezetett nyilvántartásba a nevét, betekintése célját és idejét bejegyzi.

A bírósági közvetítéssel kapcsolatos munkája során figyelemmel van arra, hogy a bírósági közvetítői eljárás iratai titkosak, a bírósági közvetítési ügyekben tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

V.7. Informatikai Osztály Vezetője/Vezető által kijelölt informatikus/helyi bíróság informatikusa:

- A bírósági közvetítővel és a koordinátorral együttműködve, a koordinátor vagy a helyi bíróság elnöke/elnökhelyettese utasításainak megfelelően gondoskodik a bírósági közvetítői munka informatikai hátterének megteremtéséről.
- Biztosítja a bírósági közvetítő által használt számítástechnikai eszközök folyamatos működőképességét.
- A bírósági közvetítő vagy a koordinátor jelzése alapján haladéktalanul gondoskodik a nem működő informatikai eszközök javításáról vagy cseréjéről.
- Közreműködik a koordinátor és a bírósági közvetítő által szervezett rendezvények előkészítésében és részt vesz a rendezvényeken, munkájával segítve azok zökkenőmentes informatikai lebonyolítását.
- Közreműködik a bírósági közvetítésre vonatkozó tájékoztatók, felhívások bírósági honlapon való feltüntetésében.
- Segítséget nyújt a bírósági közvetítőknél az informatikai eszközök, programok kezeléséhez, hiba esetén azok elhárításához.

A munkavégzése során a bírósági közvetítési ügyekben tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

V.8. A közvetítő és a koordinátor mellé a bíróság elnöke által kijelölt bírósági adminisztrátor

- Elvégzi a bírósági közvetítő/koordinátor adminisztrációját és a postázási tevékenységet a bírósági közvetítő/koordinátor utasításai alapján.
- A bírósági közvetítői ügyek irattározása után az azokba való betekintéséről a bírósági közvetítő által vezetett nyilvántartásba a nevét, betekintése célját és idejét bejegyzi.

A bírósági közvetítéssel kapcsolatos munkája során figyelemmel van arra, hogy a bírósági közvetítési eljárás iratai titkosak, a bírósági közvetítési ügyekben tudomására jutott adatokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség terheli. Titoktartási kötelezettsége bírósági jogviszonyának fennállása alatt és annak megszűnését követően is fennáll.

VI. Záró rendelkezés

Jelen szabályzat lép hatályba. Hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a sz. szabályzat.

Dátum, aláírás